

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA LOMLOE

Centro educativo

Código	Centro	Concello	Ano académico
36020258	IES Nº 1	A Estrada	2023/2024

Área/materia/ámbito

Ensinanza	Nome da área/materia/ámbito	Curso	Sesións semanais	Sesións anuais
Educación secundaria obrigatoria	Lingua galega e literatura	4º ESO	3	105

Réxime

Réxime xeral-ordinario

Contido	Páxina
1. Introducción	3
2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias	4
3.1. Relación de unidades didácticas	6
3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas	8
4.1. Concrecións metodolóxicas	23
4.2. Materiais e recursos didácticos	24
5.1. Procedemento para a avaliación inicial	26
5.2. Criterios de cualificación e recuperación	27
6. Medidas de atención á diversidade	29
7.1. Concreción dos elementos transversais	30
7.2. Actividades complementarias	33
8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a practica docente cos seus indicadores de logro	33
8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora	36
9. Outros apartados	36

1. Introducción

Esta programación, en todos os seus aspectos, pero particularmente no referente a contidos mínimos impartidos e esixidos, a temporalizacións e a alternativas de avaliación e cálculo de cualificacións pode sufrir modificacións dependendo en cada caso das circunstancias xerais e mesmo particulares de cada momento e de cada alumno/a ou grupo de alumnado. Como características e recursos relevantes para a nosa programación destacamos:

- O IES Nº 1 da Estrada conta con alumnado procedente da zona rural, maioritariamente galegofalante, procedente dos seguintes centros adscritos: CEIP Plurilingüe de Oca, CEIP do Foxo, CEIP Manuel Villar Paramá (Vea) e CEIP Cabada Vázquez (Codeseda). A el súmase unha porcentaxe baixa de alumnado da vila.

- Nos últimos cursos estase apreciando un descenso, lixeiro pero constante, no uso do galego no alumnado que chega ao centro, en sintonía coa desgaleguización xeralizada das novas xeracións no noso país. Con todo, o alumnado, tamén o instalado habitualmente en castelán, presenta polo xeral un bo dominio do idioma, aínda que moi ligado aos usos informais e orais.

- Crecente diversidade social, cultural e lingüística do alumnado debido á chegada de rapaces e rapazas de fóra de Galicia, mínima en comparación con outros centros de perfil máis urbano. Este alumnado está exento da materia de Lingua Galega e recibe apoio individualizado para favorecer un coñecemento progresivo nas linguas oficiais.

- A maioría do alumnado desprázase diariamente en transporte escolar, feito que condiciona e limita as posibilidades da súa formación: non teñen acceso fácil ás bibliotecas públicas, ao cinema, ao teatro ou a outras actividades culturais que se realizan na vila. Esta circunstancia tamén dificulta poder organizar actividades fóra do horario lectivo. Con todo, unha parte do alumnado participa nas actividades dos Clubs de Lectura, do EDLG, do Teatro, etc., equipos en que colabora activamente o noso Departamento.

O eixe do currículo de Lingua Galega e Literatura na etapa da ESO constitúeno as competencias lingüísticas relacionadas cunha axeitada interacción oral e escrita nos distintos ámbitos e contextos e en función de diferentes propósitos comunicativos, así como co fomento do hábito lector, a interpretación dunha variada tipoloxía de textos e a apropiación dun patrimonio cultural. Neste sentido, a materia de Lingua Galega de 4º da ESO continúa as liñas dos cursos anteriores coa continuidade do achegamento á literatura galega, mais coa responsabilidade engadida de ser, para boa parte do noso alumnado, o último contacto co ensino regrado da nosa lingua e literatura.

Se, ademais, entendemos que coñecer e dominar a lingua propia de Galicia é unha vocación do conxunto do sistema educativo e que o alumnado usará a súa competencia para comunicarse e para integrarse, a nosa programación non só pretende mellorar a súa eficacia na produción, recepción e interacción oral, escrita e multimodal, senón que tamén fará fincapé na mellora das actitudes lingüísticas para incidir nun maior uso da lingua galega. Neste sentido, procurarase que o alumnado viva a lingua dun xeito o máis normalizado posible nun contexto no que aínda perviven prexuízos que obstaculizan os seus usos lingüísticos.

Na liña das propostas do Consello de Europa, que recomenda reforzar a diversidade cultural e lingüística, ao tempo que advirte das vantaxes do plurilingüismo e da interculturalidade, somos conscientes da importancia da competencia lingüística e da transferencia de coñecementos e destrezas entre as linguas para lograr un maior dominio da linguaxe, clave para a inclusión social e o éxito escolar. No noso caso non falamos dunha linguaxe en abstracto, senón do idioma propio que o noso alumnado debe coñecer e usar establecendo relacións e conexións da nosa lingua con outras de matriz románica, de aí que sexa fundamental a súa contextualización no ámbito da Lusofonía (o departamento de LG inclúe, durante o curso 2023-24, o ensino do portugués nos catro cursos da ESO); o tratamento integrado das linguas que son obxecto de aprendizaxe no centro, nomeadamente o castelán (cuxo currículo presenta contidos similares en gran medida e unha distribución igualmente similar en cada un dos cursos); e o recoñecemento da diversidade lingüística do mundo e a realidade plurilingüe e pluricultural da Península Ibérica, especialmente doutros idiomas minorizados coma o catalán e o euskera.

O fomento do ensino/aprendizaxe do portugués está en consonancia coa Lei 1/2014, do 24 de marzo, para o aproveitamento da lingua portuguesa e vínculos coa lusofonía, e coas directrices da Unión Europea relativas ao coñecemento das variedades lingüísticas próximas e, de modo especial, ás transfronteirizas que presentan vínculos históricos e estruturais tan evidentes como acontece co galego e o portugués. A coñecida tamén como Lei Valentín Paz Andrade incide nesta idea ao establecer que «a lingua propia de Galicia, polo feito de ser intercomprensible co portugués, outórgalle unha valiosa vantaxe competitiva á cidadanía galega» e prosegue, «por iso debemos dotarnos de métodos formativos e comunicativos que nos permitan desenvolvernos con naturalidade nunha lingua que nos é moi próxima e nos concede unha grande proxección internacional».

Tendo en conta que na aprendizaxe das linguas o alumnado ten que acadar uns coñecementos previos antes de continuar aprendendo, os contidos deste nivel non son significativamente diferentes aos de cursos anteriores, senón que a diferenza radica no grao de profundidade coa que son tratados. Os criterios de avaliación e os contidos distribúense en catro bloques.

1.- «As linguas e os seus falantes» recolle diferentes aspectos sociolingüísticos, facendo fincapé na diversidade

lingüística e no desenvolvemento dunha actitude de respecto e aprecio pola lingua, carente de prexuízos de índole idiomática.

2.- «Comunicación» abarca os saberes implicados na comunicación oral e escrita e a alfabetización informacional e mediática.

3.- «Educación literaria» procura consolidar o hábito lector do alumnado e incrementar a súa capacidade para interpretar textos literarios.

4.- «Reflexión sobre a lingua» pretende acometer a aprendizaxe sistemática da gramática a través de procesos de indagación.

Por último, a escolla das obras de lectura obrigatoria e voluntaria propostas para cada trimestre obedece aos seguintes criterios que se lles aplican ás obras que se len ao longo da etapa:

- A inclusión de obras representativas do noso corpus literario, nomeadamente, obras do período 1916-actualidade.

- A inclusión de autoras e autores con obra salientable.

- A inclusión de temáticas actualizadas e atractivas para o noso alumnado que promovan a defensa de valores socioculturais e éticos (igualdade, dereitos humanos, benestar animal, conciencia ambiental...).

- A non repetición de temas.

- A presenza de diferentes xéneros ao longo da etapa.

O noso programa de lecturas escollidas inclúe, alén da listaxe de títulos optativos que poidan responder aos diferentes intereses e á bagaxe lectora dos estudantes, estas obras obrigatorias: 'Cousas', de Castelao (1ºT) e dúas antoloxías de textos poéticos, narrativos e teatrais (2ºT e 3ºT).

Nesta proposta didáctica de 4º de ESO os catro bloques concréntanse en seis unidades didácticas cuxos títulos dan conta do núcleo temático ao redor do cal van xirar. As devanditas unidades, están articuladas segundo a ORDE do 3 de maio de 2023 pola que se aproba o calendario escolar para o curso 2023/24 nos centros docentes sostidos con fondos públicos na Comunidade Autónoma de Galicia.

Hai dous grupos de 4º ESO de 13 e 14 alumnos/as respectivamente e que presentan diversas necesidades (repetición en niveis inferiores, repetición do nivel actual, TEA, TDAH, etc.) que requiren a aplicación de diferentes medidas de atención, basicamente reforzos e adaptación de materiais e probas.

2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias

Obxectivos	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX1 - Describir e apreciar a diversidade lingüística do mundo a partir do recoñecemento das linguas do alumnado e a realidade plurilingüe e pluricultural da Península Ibérica, analizando a orixe e o desenvolvemento sociohistórico das súas linguas (e, máis concretamente, a do portugués, catalán e éuscaro), e as características das principais variedades dialectais do galego, para favorecer a reflexión interlingüística, combater os estereotipos e prexuízos e valorar a devandita diversidade como fonte de riqueza cultural.	1-5	2-3				1-2		1-3
OBX2 - Comprender e interpretar textos orais e multimodais recollendo o sentido xeral e a información máis relevante, identificando o punto de vista e a intención do emisor e valorando a súa fiabilidade, a súa forma e o seu contido, para construír coñecemento, formar opinión e ampliar as posibilidades de gozo e de lecer.	2	2	1	2-3	4	3		

Obxectivos	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX3 - Producir textos orais e multimodais con coherencia e fluidez e co rexistro adecuado, atendendo ás convencións propias dos diferentes xéneros discursivos, e participar en interaccións orais con actitude cooperativa e respectuosa, tanto para construír coñecemento e establecer vínculos persoais como para intervir de maneira activa e informada en diferentes contextos sociais.	1-3-5	2	1	2-3		2	1	
OBX4 - Comprender, interpretar e valorar textos escritos, con sentido crítico e diferentes propósitos de lectura recoñecendo o sentido global e as ideas principais e secundarias, identificando a intención do emisor, reflexionando sobre o contido e a forma e avaliando a súa calidade e fiabilidade para dar resposta ás necesidades e aos intereses comunicativos diversos e para construír coñecemento.	2-3-5	2	4	1	4	3		
OBX5 - Producir textos escritos e multimodais coherentes, cohesionados, adecuados e correctos atendendo ás convencións propias do xénero discursivo elixido, para construír coñecemento e para dar resposta de maneira informada, eficaz e creativa a demandas comunicativas concretas.	1-3-5		1	2-3	5	2		
OBX6 - Seleccionar e contrastar información procedente de diferentes fontes de maneira progresivamente autónoma, avaliando a súa fiabilidade e pertinencia en función dos obxectivos de lectura e evitando os riscos de manipulación e desinformación, e integrala e transformala en coñecemento para comunicala desde un punto de vista crítico e persoal e, ao mesmo tempo, respectuoso coa propiedade intelectual.	3			1-2-3-4	4	2	3	
OBX7 - Seleccionar e ler de maneira autónoma obras diversas como fonte de pracer e coñecemento, configurando un itinerario lector que evolucione en canto á diversidade, complexidade e calidade das obras e compartir experiencias de lectura para construír a propia identidade lectora e para gozar da dimensión social da lectura.	1-4			3	1			1-2-3
OBX8 - Ler, interpretar e valorar obras ou fragmentos literarios do patrimonio galego, portugués e universal, utilizando unha metalinguaxe específica e mobilizando a experiencia biográfica e os coñecementos literarios e culturais que permitan establecer vínculos entre textos diversos e con outras manifestacións artísticas, para conformar un mapa cultural, ampliar as posibilidades de gozo da literatura e crear textos de intención literaria.	1-4					1		1-2-3-4

Obxectivos	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX9 - Mobilizar o coñecemento sobre a estrutura da lingua e os seus usos e reflexionar de maneira progresivamente autónoma sobre as eleccións lingüísticas e discursivas, coa terminoloxía axeitada, para desenvolver a conciencia lingüística, aumentar o repertorio comunicativo e mellorar as destrezas tanto de produción oral e escrita coma de recepción crítica.	1-2	2	1-2		5			
OBX10 - Pór as propias prácticas comunicativas ao servizo da convivencia democrática, da resolución dialogada dos conflitos e da igualdade de dereitos de todas as persoas, utilizando unha linguaxe non discriminatoria e desterrando os abusos a través da palabra para favorecer un uso non só eficaz, senón tamén ético e democrático, da linguaxe.	1-5	3		3	3	1-2-3		

Descrición:

3.1. Relación de unidades didácticas

UD	Título	Descrición	% Peso materia	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
1	A nosa lingua I	- Avaliación inicial. 1.- Comprensión, análise e produción de textos expositivos e informativos. a) Identificación de tema e ideas principais. Composición de títulos. b) Estrutura do texto expositivo. Tipos de textos segundo o seu esquema. c) Características e recursos lingüísticos. d) Os conectores. 2.- Semántica: definición segundo tipos de palabras. Denotación e connotación. Cambio semántico. Relacións semánticas. 3.- Técnicas de traballo asociadas á comprensión de textos (resumo, esquema). 4.- Pautas de traballo académico: citación de fontes, envío de correos e tarefas, presentación, comentario de viñetas e infografía, etc.	10	15	X		
2	As nosas letras e o seu contexto I (1916-1936)	1.- O galego no primeiro terzo do século XX. Contexto histórico e situación	20	26	X		

UD	Título	Descrición	% Peso materia	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
2	As nosas letras e o seu contexto I (1916-1936)	<p>sociolingüística</p> <p>2.- A poesía das Irmandades da Fala: Ramón Cabanillas.</p> <p>3.- Castelao e o Grupo Nós. A prosa e o teatro no 1º terzo do século XX.</p> <p>4.- A poesía de vangarda.</p> <p>5.- Textos literarios: a) Lectura expresiva, dramatización e recitación de textos. b) Planificación e redacción de textos a partir de modelos dados. c) Creación de textos con intención literaria: un microrrelato de medo. d) Lectura e reflexión argumentada dunha obra de referencia ('Cousas', de Castelao).</p>	20	26	X		
3	A nosa lingua II	<p>1.- Comprensión, análise e produción de textos argumentativos: teoría, pautas e modelos. Diferenzas co texto expositivo. Intencionalidade. Tipos e construción de argumentos. As falacias.</p> <p>2.- As propiedades textuais: adecuación, cohesión e coherencia textual.</p> <p>3.- Pautas de traballo académico: aplicación dun código para a corrección da expresión escrita.</p> <p>4.- Reforzo de lingua a partir do texto: o verbo; frase e oración (simple e composta), funcións sintácticas.</p>	15	13		X	
4	As nosas letras e o seu contexto II (1936-1975)	<p>1.- O galego de 1936 a 1975. Contexto histórico e situación sociolingüística.</p> <p>2.- Os estereotipos e os prexuízos lingüísticos. O bilingüismo e a diglosia.</p> <p>3.- A poesía entre 1936 e 1975: a Xeración do 36, a Promoción de Enlace, a Xeración das Festas Minervais.</p> <p>4.- A prosa entre 1936 e 1975: os renovadores da prosa e a Nova Narrativa Galega.</p> <p>5.- O teatro galego entre 1936 e 1975: a Xeración dos 50 e o Grupo de Ribadavia.</p> <p>5.- Textos literarios:</p>	15	15		X	

UD	Título	Descrición	% Peso materia	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
4	As nosas letras e o seu contexto II (1936-1975)	a) Lectura expresiva, dramatización e recitación de textos. b) Planificación e redacción de textos a partir de modelos dados. c) Creación de textos con intención literaria: micropoemas e microrrelatos DinamizaEstrada. d) Lectura e reflexión argumentada dunha antoloxía de textos do período analizado.	15	15		X	
5	A nosa lingua III	1.- Reforzo de lingua a partir do texto: a oración subordinada. Substantivo e adxectivo, determinantes e pronomes. 2.- Apuntamentos de fonética e fonoloxía. Dialectoloxía da lingua galega. 3.- Semántica: enriquecemento lexical a través dos mecanismos de creación de palabras.	20	18			X
6	As nosas letras e o seu contexto III (1975-actualidade)	1.- O galego de 1975 á actualidade. Contexto histórico e situación sociolingüística. 2.- O galego, lingua en vías de normalización. As linguas minorizadas (o catalán e o euskera). 3.-Achegamento á literatura de fins do XX e comezos do XX: poesía, narrativa e teatro. Autores/as e tendencias. 4.- Textos literarios: a) Lectura expresiva, dramatización e recitación de textos. b) Planificación e redacción de textos a partir de modelos dados. c) Creación de produtos audiovisuais a partir de textos literarios. d) Lectura e reflexión argumentada dunha antoloxía de textos do período analizado.	20	18			X

3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas

UD	Título da UD	Duración
1	A nosa lingua I	15

Cráterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.1 - Comprender e valorar o sentido global, a estrutura, a información máis relevante en función das necesidades comunicativas e a intención do emisor en textos orais, escritos e multimodais de certa complexidade de diferentes ámbitos, analizando a interacción entre os diferentes códigos e avaliando a súa calidade, a súa fiabilidade e a idoneidade da canle utilizada, así como a eficacia dos procedementos comunicativos empregados.	O alumnado comprende e valora o sentido global, a estrutura e a información máis relevante en textos expositivos escritos (elaboración de esquema e/ou resumos; identificación do tipo de estrutura...).		
CA4.1 - Incorporar procedementos para enriquecer os textos atendendo a aspectos discursivos, lingüísticos e de estilo, con precisión léxica e corrección ortográfica e gramatical, valorando o dominio do sistema fonético-fonolóxico, o uso do léxico tradicional e as construcións morfosintácticas máis xenuínas.	Define palabras de diferente categoría gramatical aplicando as fórmulas que lles acaen mellor (nominalizacións, hiperónimos de significado abstracto, sinónimos...).	PE	70
CA4.3 - Explicar e argumentar a interrelación entre o propósito comunicativo e as eleccións lingüísticas do emisor, así como os seus efectos no receptor, utilizando o coñecemento explícito da lingua e a metalinguaxe específica.	Sinala os recursos expresivos propios dos textos expositivos así como os conectores, e os seus tipos, presentes nun texto expositivo.		
CA4.4 - Formular xeneralizacións sobre algúns aspectos do funcionamento da lingua a partir da observación, a comparación e a transformación de enunciados, así como da formulación de hipóteses e a procura de contraexemplos, utilizando a metalinguaxe específica e consultando de maneira progresivamente autónoma dicionarios, manuais e gramáticas.	Identifica os valores de elementos lingüísticos concretos (nexos) para elaborar oracións subordinadas transformando eses enunciados mantendo eses valores (causa-consecuencia, adición, oposición...).		
CA2.2 - Realizar exposicións e argumentacións orais e escritas de certa extensión e complexidade con diferente grao de planificación sobre temas de interese persoal, social, educativo e profesional axustándose ás convencións propias dos diversos xéneros discursivos, con fluidez, coherencia e cohesión e co rexistro adecuado en diferentes soportes, utilizando de maneira eficaz recursos verbais e non verbais.	Realiza unha exposición oral dun tema de libre escolla respectando as características do xénero discursivo con fluidez, coherencia e cohesión ao redor do tema da diversidade.		
CA2.4 - Comprender, valorar e interpretar o sentido global, a estrutura, a información máis relevante e a intención do emisor de textos escritos e multimodais de certa complexidade, realizando as inferencias necesarias e avaliando a súa calidade e fiabilidade, así como a eficacia dos procedementos lingüísticos empregados.	Comprende, valora e interpreta os textos expositivos cos que se traballa.	TI	30
CA2.5 - Planificar a redacción de textos escritos e multimodais sinxelos, atendendo á situación comunicativa, ao destinatario, ao propósito e á canle, presentando, despois da súa revisión, un texto final coherente, cohesionado e co rexistro adecuado.	Elabora un quiz sobre un tópico para o grupo co obxecto de identificar a información principal e secundaria.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.8 - Revisar os textos propios de maneira progresivamente autónoma e identificar e solucionar os problemas de comprensión lectora utilizando os coñecementos explícitos sobre a lingua e o seu uso.	Revisa o texto producido a partir dunha infografía aplicando os seus coñecementos sobre coherencia e cohesión, corrección ortográfica e gramatical.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Xéneros discursivos desde o punto de vista da produción, comprensión e análise crítica de textos orais, escritos e multimodais. - Xéneros discursivos propios do ámbito profesional: o currículo, a carta de motivación e a entrevista de traballo. - Procesos de produción, comprensión e análise crítica de textos orais, escritos e multimodais. - Comprensión oral: sentido global do texto e relación entre as súas partes, selección e retención da información relevante. A intención do emisor. Detección de usos discriminatorios da linguaxe verbal e non verbal, dos abusos a través da palabra e dos usos - Produción escrita: planificación, textualización, revisión e edición en diferentes soportes. Corrección gramatical e ortográfica. Propiedade léxica. Usos da escritura para a organización do pensamento: toma de notas, esquemas, mapas conceptuais, definicións - Recoñecemento e uso discursivo dos elementos lingüísticos en textos orais, escritos e multimodais. - Mecanismos de cohesión. Conectores textuais de causa, consecuencia, condición e hipótese. Mecanismos de referencia interna, gramaticais e léxicos (nominalizacións e hiperónimos de significado abstracto). - Corrección lingüística e revisión ortográfica e gramatical dos textos. Uso de dicionarios, de manuais de consulta e de correctores ortográficos en soporte analóxico ou dixital. - Elaboración de conclusións propias sobre o funcionamento do sistema lingüístico cunha linguaxe específica a partir da observación, comparación e clasificación de unidades comunicativas e do contraste entre linguas. - Procedementos de adquisición e formación de palabras. Reflexión sobre as mudanzas no seu significado, as relacións semánticas entre palabras e os seus valores denotativos e connotativos en función do contexto e do propósito comunicativo. - Estratexias de uso progresivamente autónomo de dicionarios e manuais de gramática para obter información gramatical básica. Elaboración de glosarios, recoñecemento de distintos tipos de dicionarios, potenciación das TIC a través do emprego do dicionario d - Promoción dun modelo lingüístico afastado da castelanización e da deturpación para conseguir unha lingua de calidade.

UD	Título da UD	Duración
2	As nosas letras e o seu contexto I (1916-1936)	26

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
--------------------------------	-------------------------------	-----------	----------

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.1 - Recoñecer e valorar, a partir da explicación da orixe común do galego e do portugués e do seu desenvolvemento histórico e sociolingüístico, as semellanzas e diferenzas entre as dúas linguas, identificando e contrastando os trazos lingüísticos máis salientables e ampliando o repertorio léxico en lingua portuguesa.	Recoñece a orixe común do galego e do portugués e identifica os principais fenómenos evolutivos a partir de textos da Xeración Nós.		
CA3.1 - Comprender e interpretar o sentido global, a estrutura, a información máis relevante e a intención do emisor de textos escritos e multimodais de certa complexidade, realizando as inferencias necesarias e con diferentes propósitos de lectura.	Comprende textos literarios (poesía e prosa) e é quen de analizar os seus aspectos máis relevantes: contexto histórico, tema, análise dos elementos narrativos...		
CA3.2 - Valorar criticamente o contido e a forma de textos de certa complexidade avaliando a súa calidade e fiabilidade, así como a eficacia dos procedementos lingüísticos empregados.	Valora criticamente algúns dos textos máis representativos do primeiro terzo do XX e é quen de entender a importancia que tiveron e teñen hoxe en día.	PE	70
CA3.4 - Compartir a experiencia da lectura en soportes diversos relacionando o sentido da obra coa propia experiencia biográfica, lectora e cultural.	Opina argumentadamente sobre a lectura autónoma.		
CA3.5 - Explicar e argumentar a interpretación das obras lidas a partir da análise das relacións internas dos seus elementos constitutivos co sentido da obra e das relacións externas do texto co seu contexto sociohistórico, atendendo á configuración e á evolución dos xéneros e subxéneros literarios.	Le textos do período e é quen de extraer unha opinión.		
CA3.6 - Establecer de maneira progresivamente autónoma vínculos argumentados entre os textos lidos e outros textos escritos, orais ou multimodais, así como con outras manifestacións artísticas e culturais en función de temas, tópicos, estruturas, linguaxe e valores éticos e estéticos, mostrando a implicación e a resposta persoal do lector na lectura.	Establece vínculos entre textos literarios do 1º terzo do século XX última década e o seu contexto histórico e cultural.		
CA2.5 - Planificar a redacción de textos escritos e multimodais sinxelos, atendendo á situación comunicativa, ao destinatario, ao propósito e á canle, presentando, despois da súa revisión, un texto final coherente, cohesionado e co rexistro adecuado.	Redacta un texto narrativo seguindo o modelo de "Cousas", pero adaptándoo á actualidade.		
CA2.6 - Localizar, seleccionar e contrastar información de maneira progresivamente autónoma procedente de diferentes fontes calibrando a súa fiabilidade e reelabora e comunica de maneira creativa adoptando un punto de vista crítico e respectando os principios de propiedade intelectual.	Como parte da relectura actualizada de "Cousas", localiza os erros presentes e busca substituílos calibrando a fiabilidade das fontes usadas.		
CA2.9 - Identificar e desterrar os usos discriminatorios da lingua, os abusos a través da palabra e os usos manipuladores da linguaxe partindo da reflexión e da análise dos elementos lingüísticos, textuais e discursivos utilizados, así como dos elementos non verbais da comunicación.	Identifica en grupo os usos discriminatorios da lingua e os abusos a través da palabra na lectura dos textos literarios e académicos traballados na aula e destérralos do seu uso particular.	TI	30

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.3 - Ler de maneira autónoma textos seleccionados en función dos propios gustos, intereses e necesidades e deixar constancia do progreso do propio itinerario lector e cultural explicando os criterios de selección das lecturas, as formas de acceso á cultura literaria e a experiencia da lectura.	Elabora unha montaxe audiovisual sobre un poema vangadista con imaxes e recitado propioas seguindo o modelod e traballos poéticos audiovisuais actuais.		
CA3.7 - Crear textos persoais ou colectivos con intención literaria e conciencia de estilo, en distintos soportes e coa axuda doutras linguaxes artísticas e audiovisuais, a partir da lectura de obras ou fragmentos significativos en que se empreguen as convencións formais dos diversos xéneros e estilos literarios.	Crea un texto narrativo con intención literaria partindo de referentes narrativos da historia da literatura galega dos séculos XX e XXI.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Ampliación do coñecemento do portugués. Semellanzas e diferenzas léxicas entre o galego e o portugués (falsos amigos). - Desenvolvemento da reflexión sociolingüística. Exploración e rexeitamento de prexuízos e estereotipos lingüísticos. Os fenómenos do contacto entre linguas: bilingüismo, diglosia, préstamos, interferencias. - Procesos de produción, comprensión e análise crítica de textos orais, escritos e multimodais. - Produción escrita: planificación, textualización, revisión e edición en diferentes soportes. Corrección gramatical e ortográfica. Propiedade léxica. Usos da escritura para a organización do pensamento: toma de notas, esquemas, mapas conceptuais, definicións - Recoñecemento e uso discursivo dos elementos lingüísticos en textos orais, escritos e multimodais. - Lectura autónoma. Implicación na lectura de obras de forma progresivamente autónoma a partir dunha selección de textos variados e reflexión sobre os textos lidos e sobre a propia práctica da lectura. - Criterios e estratexias para a selección de obras variadas que inclúan autoras e autores galegos e, en menor medida, do ámbito lusófono a partir da utilización autónoma da biblioteca escolar e pública dispoñible. - Participación activa en actos culturais vinculados co circuíto literario e lector. - Expresión da experiencia lectora utilizando progresivamente unha metalinguaxe específica. Apropiación dos textos lidos a través de distintas formas de recreación. - Toma de conciencia e verbalización dos propios gustos e identidade lectora: aclarar os propósitos, activar o coñecemento de base, atender os contidos principais, avaliar a consistencia interna entre os contidos e os coñecementos previos, formular e avali - Mobilización da experiencia persoal, lectora e cultural para establecer vínculos de maneira argumentada entre a obra lida e aspectos da actualidade, así como con outros textos e manifestacións artísticas e culturais. - Estratexias para a recomendación das lecturas en soportes variados, respectando sempre a propiedade intelectual, ou ben oralmente entre iguais, enmarcando de maneira básica as obras nos xéneros e subxéneros literarios. - Lectura guiada. Lectura de obras e fragmentos relevantes da literatura do patrimonio literario galego e, en menor medida, do lusófono, inscritas en itinerarios temáticos ou de xénero, que atravesan épocas, contextos culturais e movementos artísticos. - Estratexias e modelos de construción compartida da interpretación das obras, como discusións, conversas literarias, debates e emisión razoada das opinións persoais coa incorporación progresiva da metalinguaxe específica. - Estratexias de utilización de información sociohistórica, cultural e artística básica para construír a interpretación das obras literarias: achegamento ao contexto, á corrente literaria, ao autor ou autora e establecemento de

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - parentescos literarios. - Relación e comparación dos textos lidos con outros textos orais, escritos ou multimodais, con outras manifestacións artísticas e culturais e coas novas formas de ficción en función de temas, tópicos, estruturas e lingua-xes. Elementos de continuidade e d - Estratexias para interpretar obras e fragmentos literarios a partir da integración dos diferentes aspectos analizados e atendendo aos valores culturais, éticos e estéticos presentes nos textos. Lectura con perspectiva de xénero. Visibilización do univers - Lecturas de obras que promovan a defensa dos dereitos humanos e a conciencia ambiental.

UD	Título da UD	Duración
3	A nosa lingua II	13

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.1 - Comprender e valorar o sentido global, a estrutura, a información máis relevante en función das necesidades comunicativas e a intención do emisor en textos orais, escritos e multimodais de certa complexidade de diferentes ámbitos, analizando a interacción entre os diferentes códigos e avaliando a súa calidade, a súa fiabilidade e a idoneidade da canle utilizada, así como a eficacia dos procedementos comunicativos empregados.	Comprende os textos argumentativos e identifica as súas características propias: ideas principais e secundarias (tese e argumentos), estrutura e recursos estilísticos.	PE	70
CA2.4 - Comprender, valorar e interpretar o sentido global, a estrutura, a información máis relevante e a intención do emisor de textos escritos e multimodais de certa complexidade, realizando as inferencias necesarias e avaliando a súa calidade e fiabilidade, así como a eficacia dos procedementos lingüísticos empregados.	Comprende, valora, interpreta e avalía a información máis relevante de textos argumentativos dados: enunciación do tema, proposta de título, resumo/esquema...		
CA2.5 - Planificar a redacción de textos escritos e multimodais sinxelos, atendendo á situación comunicativa, ao destinatario, ao propósito e á canle, presentando, despois da súa revisión, un texto final coherente, cohesionado e co rexistro adecuado.	Realiza un texto argumentativo a partir do texto analizado axustándose ás convencións propias desa tipoloxía e cun bo uso das propiedades textuais..		
CA4.3 - Explicar e argumentar a interrelación entre o propósito comunicativo e as eleccións lingüísticas do emisor, así como os seus efectos no receptor, utilizando o coñecemento explícito da lingua e a metalinguaxe específica.	Sinala os valores dos verbos (formas simples e perifrásticas) en función dos modos e tempos verbais e a intención comunicativa: os verbos de opinión no discurso argumentativo.		
CA4.4 - Formular xeneralizacións sobre algúns aspectos do funcionamento da lingua a partir da observación, a comparación e a transformación de enunciados, así como da formulación de hipóteses e a procura de contraexemplos, utilizando a metalinguaxe específica e consultando de maneira progresivamente autónoma dicionarios, manuais e gramáticas.	Identifica as funcións sintácticas en oracións simples e compostas.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.2 - Realizar exposicións e argumentacións orais e escritas de certa extensión e complexidade con diferente grao de planificación sobre temas de interese persoal, social, educativo e profesional axustándose ás convencións propias dos diversos xéneros discursivos, con fluidez, coherencia e cohesión e co rexistro adecuado en diferentes soportes, utilizando de maneira eficaz recursos verbais e non verbais.	Realiza en parellas unha exposición oral argumentada en rexistro formal dun tema proposto e debatido na aula previamente. Faino con fluidez, coherencia e cohesión en rexistro formal e cunha utilización adecuada dos recursos verbais e non verbais.	TI	30
CA2.3 - Participar de maneira activa e axeitada en interaccións orais informais e en situacións orais formais de carácter dialogado, mantendo actitudes de escoita activa e estratexias de cooperación conversacional e de cortesía lingüística.	Participa de maneira activa e axeitada nas interaccións orais que van xurdindo na aula e faino atendendo ás convencións esperables (respecto da quenda de palabra, respecto ás intervencións doutros...).		
CA2.7 - Adoptar hábitos de uso crítico, seguro, sustentable e saudable das tecnoloxías dixitais con relación á procura e á comunicación da información, reflexionando sobre as posibles manipulacións presentes nas canles de transmisión da información.	Procura e valora con criterio crítico a información extraída da rede para a creación dos seus argumentarios. Identifica noticias-trola e falacias.		
CA2.8 - Revisar os textos propios de maneira progresivamente autónoma e identificar e solucionar os problemas de comprensión lectora utilizando os coñecementos explícitos sobre a lingua e o seu uso.	Revisa os seus textos -orais- aplicando os seus coñecementos sobre coherencia, cohesión e corrección gramatical e ortográfica.		
CA2.10 - Utilizar estratexias para a resolución dialogada dos conflitos, procurando consensos, tanto no ámbito persoal coma no educativo e no social.	No traballo sinalado (quenda de preguntas da exposición oral argumentada e debate anterior), utiliza estratexias para a resolución dialogada de posibles desavenencias na aula.		
CA4.1 - Incorporar procedementos para enriquecer os textos atendendo a aspectos discursivos, lingüísticos e de estilo, con precisión léxica e corrección ortográfica e gramatical, valorando o dominio do sistema fonético-fonolóxico, o uso do léxico tradicional e as construcións morfosintácticas máis xenuínas.	Enriquece o seu traballo con precisión léxica, corrección ortográfica e gramatical e construcións morfosintácticas máis xenuínas na nosa lingua.		
CA4.2 - Revisar os textos propios de maneira progresivamente autónoma e identificar e solucionar os problemas de comprensión lectora utilizando os coñecementos explícitos sobre a lingua e o seu uso.	Revisa o seu traballo de investigación (entrega de guión) de forma autónoma utilizando os coñecementos explícitos sobre a lingua e o seu uso.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Xéneros discursivos desde o punto de vista da produción, comprensión e análise crítica de textos orais, escritos e multimodais. - Secuencias textuais básicas, con especial atención ás argumentativas. - Propiedades textuais: coherencia, cohesión e adecuación. - Xéneros discursivos propios do ámbito social. Redes sociais e medios de comunicación. Etiqueta dixital e ris-cos de

Contidos

- desinformación, manipulación e vulneración da privacidade na Rede. Análise da imaxe e dos elementos paratextuais dos textos icónico-verbal
- Procesos de produción, comprensión e análise crítica de textos orais, escritos e multimodais.
- Interacción oral e escrita de carácter informal e formal: cooperación conversacional e cortesía lingüística. Escoita activa, asertividade e resolución dialogada dos conflitos.
- Comprensión oral: sentido global do texto e relación entre as súas partes, selección e retención da información relevante. A intención do emisor. Detección de usos discriminatorios da linguaxe verbal e non verbal, dos abusos a través da palabra e dos usos
- Comprensión lectora: sentido global do texto e relación entre as súas partes. A intención do emisor. Detección de usos discriminatorios da linguaxe verbal e icónica. Os abusos de poder e a manipulación a través da linguaxe. As falsas noticias. Valoración
- Produción escrita: planificación, textualización, revisión e edición en diferentes soportes. Corrección gramatical e ortográfica. Propiedade léxica. Usos da escritura para a organización do pensamento: toma de notas, esquemas, mapas conceptuais, definicións
- Alfabetización mediática e informacional: procura e selección da información con criterios de fiabilidade, calidade e pertinencia; análise, valoración, reorganización e síntese da información en esquemas propios e transformación en coñecemento; comunicación
- Recoñecemento e uso discursivo dos elementos lingüísticos en textos orais, escritos e multimodais.
- Mecanismos de cohesión. Conectores textuais de causa, consecuencia, condición e hipótese. Mecanismos de referencia interna, gramaticais e léxicos (nominalizacións e hiperónimos de significado abstracto).
- Correlación temporal na subordinación de oracións e no discurso relatado.
- Corrección lingüística e revisión ortográfica e gramatical dos textos. Uso de dicionarios, de manuais de consulta e de correctores ortográficos en soporte analóxico ou dixital.
- Os signos de puntuación como mecanismo organizador do texto escrito. A súa relación co significado.
- Elaboración de conclusións propias sobre o funcionamento do sistema lingüístico cunha linguaxe específica a partir da observación, comparación e clasificación de unidades comunicativas e do contraste entre linguas.
- Diferenzas relevantes e interseccións entre a lingua oral e a lingua escrita atendendo a aspectos sintácticos, léxicos e pragmáticos.
- Distinción entre a forma (categoría gramatical) e a función das palabras. A subordinación. A consolidación dos procedementos léxicos (afixos) e sintácticos para a mudanza de categoría.
- Relación entre os esquemas semántico e sintáctico da oración composta (subordinada). Observación e transformación de enunciados de acordo con estes esquemas e uso da terminoloxía sintáctica necesaria.
- Procedementos de adquisición e formación de palabras. Reflexión sobre as mudanzas no seu significado, as relacións semánticas entre palabras e os seus valores denotativos e connotativos en función do contexto e do propósito comunicativo.
- Estratexias de uso progresivamente autónomo de dicionarios e manuais de gramática para obter información gramatical básica. Elaboración de glosarios, recoñecemento de distintos tipos de dicionarios, potenciación das TIC a través do emprego do dicionario d
- Promoción dun modelo lingüístico afastado da castelanización e da deturpación para conseguir unha lingua de calidade.

UD	Título da UD	Duración
4	As nosas letras e o seu contexto II (1936-1975)	15

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.3 - Identificar e cuestionar prexuízos e estereotipos lingüísticos adoptando unha actitude de respecto e valoración da riqueza cultural, lingüística e dialectal a partir da análise da diversidade lingüística da contorna escolar e social próxima e da exploración e reflexión sociolingüística sobre os fenómenos de contacto entre linguas e da indagación dos dereitos lingüísticos individuais e colectivos.	Identifica os prexuízos e estereotipos lingüísticos contidos en textos, viñetas, secuencias audiovisuais... propios dos contextos de contacto entre linguas (bilingüismo, diglosia, préstamos e interferencias).		
CA2.5 - Planificar a redacción de textos escritos e multimodais sinxelos, atendendo á situación comunicativa, ao destinatario, ao propósito e á canle, presentando, despois da súa revisión, un texto final coherente, cohesionado e co rexistro adecuado.	Dado un suposto, redacta en rexistro formal de maneira satisfactoria un currículo tendo en conta a situación comunicativa, a persoa destinataria, o propósito e a canle e que cumpra as características de adecuación, coherencia e cohesión.	PE	70
CA3.1 - Comprender e interpretar o sentido global, a estrutura, a información máis relevante e a intención do emisor de textos escritos e multimodais de certa complexidade, realizando as inferencias necesarias e con diferentes propósitos de lectura.	Comprende textos literarios (poesía e prosa) e é quen de analizar os seus aspectos máis relevantes: contexto histórico, tema, análise dos elementos narrativos...		
CA3.2 - Valorar criticamente o contido e a forma de textos de certa complexidade avaliando a súa calidade e fiabilidade, así como a eficacia dos procedementos lingüísticos empregados.	Valora criticamente algúns dos textos máis representativos do período 1936-1975 e é quen de entender a importancia que tiveron e teñen hoxe en día.		
CA1.5 - Elaborar traballos de investigación de maneira progresivamente autónoma en diferentes soportes sobre diversos temas de interese académico, persoal ou social, partindo da información seleccionada.	Elabora, en parella, un breve traballo de investigación no que identifica e analiza prexuízos e estereotipos lingüísticos.		
CA2.2 - Realizar exposicións e argumentacións orais e escritas de certa extensión e complexidade con diferente grao de planificación sobre temas de interese persoal, social, educativo e profesional axustándose ás convencións propias dos diversos xéneros discursivos, con fluidez, coherencia e cohesión e co rexistro adecuado en diferentes soportes, utilizando de maneira eficaz recursos verbais e non verbais.	Realiza, en parella, unha exposición oral sobre prexuízos estereotipos e responde preguntas do grupo sobre aspectos do tema tratado.		
CA2.3 - Participar de maneira activa e axeitada en interaccións orais informais e en situacións orais formais de carácter dialogado, mantendo actitudes de escoita activa e estratexias de cooperación conversacional e de cortesía lingüística.	Participa de maneira activa e axeitada nas interaccións orais que van xurdindo na aula en relación ao tema abordado nas súas exposicións. Faino atendendo ás convencións esperables (respecto da quenda de palabra, respecto ás intervencións doutros...).	TI	30
CA2.10 - Utilizar estratexias para a resolución dialogada dos conflitos, procurando consensos, tanto no ámbito persoal coma no educativo e no social.	No coloquio sinalado, utiliza estratexias para a resolución dialogada de posibles desavenencias na aula.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.5 - Explicar e argumentar a interpretación das obras lidas a partir da análise das relacións internas dos seus elementos constitutivos co sentido da obra e das relacións externas do texto co seu contexto sociohistórico, atendendo á configuración e á evolución dos xéneros e subxéneros literarios.	Elabora unha recomendación en podcast sobre un texto escollido de entre a escolma traballada na aula dando conta das relacións internas dos seus elementos constitutivos, das relacións externas co seu contexto histórico e do seu posicionamento no xénero, subxénero e etapa literaria.		
CA3.6 - Establecer de maneira progresivamente autónoma vínculos argumentados entre os textos lidos e outros textos escritos, orais ou multimodais, así como con outras manifestacións artísticas e culturais en función de temas, tópicos, estruturas, linguaxe e valores éticos e estéticos, mostrando a implicación e a resposta persoal do lector na lectura.	Establece vínculos entre textos literarios do período da Ditadura e o Exilio e o seu contexto histórico e cultural.		
CA3.7 - Crear textos persoais ou colectivos con intención literaria e conciencia de estilo, en distintos soportes e coa axuda doutras linguaxes artísticas e audiovisuais, a partir da lectura de obras ou fragmentos significativos en que se empreguen as convencións formais dos diversos xéneros e estilos literarios.	Creará textos poéticos e/ou narrativos con intención literaria partindo de referentes poéticos da historia da literatura galega dos séculos XX e XXI para participar no certame DinamizaEstrada.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Desenvolvemento da reflexión sociolingüística. Exploración e rexeitamento de prexuízos e estereotipos lingüísticos. Os fenómenos do contacto entre linguas: bilingüismo, diglosia, préstamos, interferencias. - Elaboración de traballos de investigación relacionados con temas de interese académico, persoal ou social. - Procesos de produción, comprensión e análise crítica de textos orais, escritos e multimodais. - Produción escrita: planificación, textualización, revisión e edición en diferentes soportes. Corrección gramatical e ortográfica. Propiedade léxica. Usos da escritura para a organización do pensamento: toma de notas, esquemas, mapas conceptuais, definicións - Recoñecemento e uso discursivo dos elementos lingüísticos en textos orais, escritos e multimodais. - Lectura autónoma. Implicación na lectura de obras de forma progresivamente autónoma a partir dunha selección de textos variados e reflexión sobre os textos lidos e sobre a propia práctica da lectura. - Participación activa en actos culturais vinculados co círculo literario e lector. - Expresión da experiencia lectora utilizando progresivamente unha metalinguaxe específica. Apropiación dos textos lidos a través de distintas formas de recreación. - Toma de conciencia e verbalización dos propios gustos e identidade lectora: aclarar os propósitos, activar o coñecemento de base, atender os contidos principais, avaliar a consistencia interna entre os contidos e os coñecementos previos, formular e avaliar - Mobilización da experiencia persoal, lectora e cultural para establecer vínculos de maneira argumentada entre a obra lida e aspectos da actualidade, así como con outros textos e manifestacións artísticas e culturais. - Estratexias para a recomendación das lecturas en soportes variados, respectando sempre a propiedade intelectual, ou ben oralmente entre iguais, enmarcando de maneira básica as obras nos xéneros e subxéneros literarios. - Lectura guiada. Lectura de obras e fragmentos relevantes da literatura do patrimonio literario galego e, en menor medida, do lusófono, inscritas en itinerarios temáticos ou de xénero, que atravesan épocas, contextos culturais e

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - movementos artísticos. - Estratexias e modelos de construción compartida da interpretación das obras, como discusións, conversas literarias, debates e emisión razoada das opinión persoais coa incorporación progresiva da metalinguaxe específica. - Estratexias de utilización de información sociohistórica, cultural e artística básica para construír a interpretación das obras literarias: achegamento ao contexto, á corrente literaria, ao autor ou autora e establecemento de parentescos literarios. - Relación e comparación dos textos lidos con outros textos orais, escritos ou multimodais, con outras manifestacións artísticas e culturais e coas novas formas de ficción en función de temas, tópicos, estruturas e linguaxes. Elementos de continuidade e d - Estratexias para interpretar obras e fragmentos literarios a partir da integración dos diferentes aspectos analizados e atendendo aos valores culturais, éticos e estéticos presentes nos textos. Lectura con perspectiva de xénero. Visibilización do univers - Lecturas de obras que promovan a defensa dos dereitos humanos e a conciencia ambiental. - Lectura expresiva, dramatización e recitación dos textos atendendo aos procesos de comprensión, apropiación e oralización implicados. - Creación de textos a partir da apropiación das convencións da linguaxe literaria e en referencia a modelos dados (imitación, transformación, continuación etc.).

UD	Título da UD	Duración
5	A nosa lingua III	18

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.2 - Recoñecer e valorar as variantes dialectais do galego, identificando os trazos fónicos, gramaticais e léxicos máis característicos dos bloques e das principais áreas lingüísticas, establecendo as diferenzas respecto da norma e distinguindo estes trazos dos sociolectais e de rexistro en manifestacións orais, escritas e multimodais.	Recoñece os principais trazos definitorios dos bloques dialectais e as diferenzas co estándar. Recoñece as variedades lingüísticas: diastráticas e diafásicas.	PE	70
CA4.1 - Incorporar procedementos para enriquecer os textos atendendo a aspectos discursivos, lingüísticos e de estilo, con precisión léxica e corrección ortográfica e gramatical, valorando o dominio do sistema fonético-fonolóxico, o uso do léxico tradicional e as construcións morfosintácticas máis xenuínas.	Dado un texto, enriquece con precisión léxica, corrección ortográfica e gramatical así como tamén coa utilización de construcións morfosintácticas máis xenuínas evitando castellanismos e outras deturpacións.		
CA4.3 - Explicar e argumentar a interrelación entre o propósito comunicativo e as eleccións lingüísticas do emisor, así como os seus efectos no receptor, utilizando o coñecemento explícito da lingua e a metalinguaxe específica.	Realiza unha análise sintáctica das construcións subordinadas e transforma enunciados seguindo eses modelos.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA4.4 - Formular xeneralizacións sobre algúns aspectos do funcionamento da lingua a partir da observación, a comparación e a transformación de enunciados, así como da formulación de hipóteses e a procura de contraexemplos, utilizando a metalinguaxe específica e consultando de maneira progresivamente autónoma dicionarios, manuais e gramáticas.	Coñece os procedementos de adquisición e formación de palabras, relacións coa adquisición de novos significados e aplícaos na súa práctica.		
CA2.5 - Planificar a redacción de textos escritos e multimodais sinxelos, atendendo á situación comunicativa, ao destinatario, ao propósito e á canle, presentando, despois da súa revisión, un texto final coherente, cohesionado e co rexistro adecuado.	Elabora unha presentación multimodal sobre o traballo contrastaivo de dialectoloxía seguindo as pautas dadas.		
CA2.6 - Localizar, seleccionar e contrastar información de maneira progresivamente autónoma procedente de diferentes fontes calibrando a súa fiabilidade e reelabora e comunica de maneira creativa adoptando un punto de vista crítico e respectando os principios de propiedade intelectual.	Consulta fontes para responder cuestións escritas sobre diferentes aspectos da lingua relacionados coa dialectoloxía: identificación e contraste das variantes dialectais propias e alleas.		
CA2.7 - Adoptar hábitos de uso crítico, seguro, sustentable e saudable das tecnoloxías dixitais con relación á procura e á comunicación da información, reflexionando sobre as posibles manipulacións presentes nas canles de transmisión da información.	Procura e valora con criterio crítico a información extraída da rede para a creación dos seus comentarios.	TI	30
CA2.8 - Revisar os textos propios de maneira progresivamente autónoma e identificar e solucionar os problemas de comprensión lectora utilizando os coñecementos explícitos sobre a lingua e o seu uso.	Revisa os seus textos a partir do Código de corrección da expresión escrita e soluciona os problemas de comprensión lectora que puidese presentar.		
CA4.2 - Revisar os textos propios de maneira progresivamente autónoma e identificar e solucionar os problemas de comprensión lectora utilizando os coñecementos explícitos sobre a lingua e o seu uso.	Revisa os seus textos utilizando as ferramentas dixitais fornecidas.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Fenómenos dialectais fónicos, gramaticais e léxicos dos bloques e das áreas lingüísticas do galego. Comparación entre a norma e as variedades dialectais. - Diferenzas entre os trazos dialectais, os sociolectos e os rexistros. - Procesos de produción, comprensión e análise crítica de textos orais, escritos e multimodais. - Interacción oral e escrita de carácter informal e formal: cooperación conversacional e cortesía lingüística. Es-coita activa, asertividade e resolución dialogada dos conflitos. - Produción oral formal: planificación e procura de información, textualización e revisión. Adecuación á audien-cia e ao tempo de exposición. Elementos non verbais. Trazos discursivos e lingüísticos da oralidade formal. A deliberación oral argumentada. A ex - Produción escrita: planificación, textualización, revisión e edición en diferentes soportes. Corrección gramati-cal e ortográfica. Propiedade léxica. Usos da escritura para a organización do pensamento: toma de notas, esquemas, mapas conceptuais, definici - Recoñecemento e uso discursivo dos elementos lingüísticos en textos orais, escritos e multimodais.

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Correlación temporal na subordinación de oracións e no discurso relatado. - Corrección lingüística e revisión ortográfica e gramatical dos textos. Uso de dicionarios, de manuais de consulta e de correctores ortográficos en soporte analóxico ou dixital. - Elaboración de conclusións propias sobre o funcionamento do sistema lingüístico cunha linguaxe específica a partir da observación, comparación e clasificación de unidades comunicativas e do contraste entre linguas. - Diferenzas relevantes e interseccións entre a lingua oral e a lingua escrita atendendo a aspectos sintácticos, léxicos e pragmáticos. - Distinción entre a forma (categoría gramatical) e a función das palabras. A subordinación. A consolidación dos procedementos léxicos (afixos) e sintácticos para a mudanza de categoría. - Relación entre os esquemas semántico e sintáctico da oración composta (subordinada). Observación e transformación de enunciados de acordo con estes esquemas e uso da terminoloxía sintáctica necesaria. - Estratexias de uso progresivamente autónomo de dicionarios e manuais de gramática para obter información gramatical básica. Elaboración de glosarios, recoñecemento de distintos tipos de dicionarios, potenciación das TIC a través do emprego do dicionario d - Promoción dun modelo lingüístico afastado da castelanización e da deturpación para conseguir unha lingua de calidade.

UD	Título da UD	Duración
6	As nosas letras e o seu contexto III (1975-actualidade)	18

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.3 - Identificar e cuestionar prexuízos e estereotipos lingüísticos adoptando unha actitude de respecto e valoración da riqueza cultural, lingüística e dialectal a partir da análise da diversidade lingüística da contorna escolar e social próxima e da exploración e reflexión sociolingüística sobre os fenómenos de contacto entre linguas e da indagación dos dereitos lingüísticos individuais e colectivos.	Coñece e valora o proceso de normalización lingüística actual e identifica e sabe analizar a importancia dos dereitos lingüísticos e a súa expresión en leis e declaracións institucionais.		
CA2.4 - Comprender, valorar e interpretar o sentido global, a estrutura, a información máis relevante e a intención do emisor de textos escritos e multimodais de certa complexidade, realizando as inferencias necesarias e avaliando a súa calidade e fiabilidade, así como a eficacia dos procedementos lingüísticos empregados.	Aplica un descriptor a unha campaña normalizadora identificando os seus elementos constitutivos: axentes, destinatarios, ámbito e incidencia nas competencias, actitudes e usos.	PE	70
CA3.2 - Valorar criticamente o contido e a forma de textos de certa complexidade avaliando a súa calidade e fiabilidade, así como a eficacia dos procedementos lingüísticos empregados.	Valora criticamente algúns dos textos máis representativos da literatura actual e é quen de entender a importancia que teñen na conformación do patrimonio artístico e cultural galego.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.6 - Establecer de maneira progresivamente autónoma vínculos argumentados entre os textos lidos e outros textos escritos, orais ou multimodais, así como con outras manifestacións artísticas e culturais en función de temas, tópicos, estruturas, linguaxe e valores éticos e estéticos, mostrando a implicación e a resposta persoal do lector na lectura.	Establece vínculos entre textos literarios galegos da última década e o seu contexto histórico e cultural.		
CA1.4 - Valorar a lingua éuscara, analizando as súas características máis salientables para coñecer e comprender a realidade lingüística de España.	Respecta e valora a riqueza lingüística do Estado español: o euskera.		
CA1.5 - Elaborar traballos de investigación de maneira progresivamente autónoma en diferentes soportes sobre diversos temas de interese académico, persoal ou social, partindo da información seleccionada.	Elabora, en grupo, un pequeno traballo de investigación sobre as linguas minorizadas do Estado español.		
CA2.2 - Realizar exposicións e argumentacións orais e escritas de certa extensión e complexidade con diferente grao de planificación sobre temas de interese persoal, social, educativo e profesional axustándose ás convencións propias dos diversos xéneros discursivos, con fluidez, coherencia e cohesión e co rexistro adecuado en diferentes soportes, utilizando de maneira eficaz recursos verbais e non verbais.	Realiza unha argumentación escrita respectando as características do xénero argumentativo con fluidez, coherencia e cohesión ao redor do tema da diversidade.		
CA2.9 - Identificar e desterrar os usos discriminatorios da lingua, os abusos a través da palabra e os usos manipuladores da linguaxe partindo da reflexión e da análise dos elementos lingüísticos, textuais e discursivos utilizados, así como dos elementos non verbais da comunicación.	Identifica os usos discriminatorios da lingua e os abusos a través da palabra en relación á diversidade lingüística.	TI	30
CA3.1 - Comprender e interpretar o sentido global, a estrutura, a información máis relevante e a intención do emisor de textos escritos e multimodais de certa complexidade, realizando as inferencias necesarias e con diferentes propósitos de lectura.	Comprende textos literarios da última década e, en parellas, elabora unha selección de seis textos que, na súa consideración, nos ofrecerían unha visión global da nova creación literaria galega.		
CA3.4 - Compartir a experiencia da lectura en soportes diversos relacionando o sentido da obra coa propia experiencia biográfica, lectora e cultural.	Elabora unha recomendación lectora (formato booktuber) sobre un texto escollido de entre a escolma traballada na aula dando conta das relacións internas dos seus elementos constitutivos, das relacións externas co seu contexto histórico e do seu posicionamento no xénero, subxénero e etapa literaria.		
CA3.7 - Crear textos persoais ou colectivos con intención literaria e conciencia de estilo, en distintos soportes e coa axuda doutras linguaxes artísticas e audiovisuais, a partir da lectura de obras ou fragmentos significativos en que se empreguen as convencións formais dos diversos xéneros e estilos literarios.	Crea textos literarios multimodais que conversen con outras linguaxes artísticas e audiovisuais da literatura galega da última década.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos

- Desenvolvemento da reflexión sociolingüística. Exploración e rexeitamento de prexuízos e estereotipos lingüísticos. Os fenómenos do contacto entre linguas: bilingüismo, diglosia, préstamos, interferencias.
- Indagación sobre os dereitos lingüísticos e a súa expresión en leis e declaracións institucionais.
- Valoración e comprensión das principais características do éuscaro.
- Elaboración de traballos de investigación relacionados con temas de interese académico, persoal ou social.
- Procesos de produción, comprensión e análise crítica de textos orais, escritos e multimodais.
- Produción oral formal: planificación e procura de información, textualización e revisión. Adecuación á audiencia e ao tempo de exposición. Elementos non verbais. Trazos discursivos e lingüísticos da oralidade formal. A deliberación oral argumentada. A ex
- Comprensión lectora: sentido global do texto e relación entre as súas partes. A intención do emisor. Detección de usos discriminatorios da linguaxe verbal e icónica. Os abusos de poder e a manipulación a través da linguaxe. As falsas noticias. Valoración
- Produción escrita: planificación, textualización, revisión e edición en diferentes soportes. Corrección gramatical e ortográfica. Propiedade léxica. Usos da escritura para a organización do pensamento: toma de notas, esquemas, mapas conceptuais, definici
- Alfabetización mediática e informacional: procura e selección da información con criterios de fiabilidade, calidade e pertinencia; análise, valoración, reorganización e síntese da información en esquemas propios e transformación en coñecemento; comunica
- Recoñecemento e uso discursivo dos elementos lingüísticos en textos orais, escritos e multimodais.
- Corrección lingüística e revisión ortográfica e gramatical dos textos. Uso de dicionarios, de manuais de consulta e de correctores ortográficos en soporte analóxico ou dixital.
- Lectura autónoma. Implicación na lectura de obras de forma progresivamente autónoma a partir dunha selección de textos variados e reflexión sobre os textos lidos e sobre a propia práctica da lectura.
- Participación activa en actos culturais vinculados co circuío literario e lector.
- Expresión da experiencia lectora utilizando progresivamente unha metalinguaxe específica. Apropiación dos textos lidos a través de distintas formas de recreación.
- Toma de conciencia e verbalización dos propios gustos e identidade lectora: aclarar os propósitos, activar o coñecemento de base, atender os contidos principais, avaliar a consistencia interna entre os contidos e os coñecementos previos, formular e avali
- Mobilización da experiencia persoal, lectora e cultural para establecer vínculos de maneira argumentada entre a obra lida e aspectos da actualidade, así como con outros textos e manifestacións artísticas e culturais.
- Estratexias para a recomendación das lecturas en soportes variados, respectando sempre a propiedade intelectual, ou ben oralmente entre iguais, enmarcando de maneira básica as obras nos xéneros e subxéneros literarios.
- Lectura guiada. Lectura de obras e fragmentos relevantes da literatura do patrimonio literario galego e, en menor medida, do lusófono, inscritas en itinerarios temáticos ou de xénero, que atravesan épocas, contextos culturais e movementos artísticos.
- Estratexias e modelos de construción compartida da interpretación das obras, como discusións, conversas literarias, debates e emisión razoada das opinións persoais coa incorporación progresiva da metalinguaxe específica.
- Estratexias de utilización de información sociohistórica, cultural e artística básica para construír a interpretación das obras literarias: achegamento ao contexto, á corrente literaria, ao autor ou autora e establecemento de parentescos literarios.
- Relación e comparación dos textos lidos con outros textos orais, escritos ou multimodais, con outras manifestacións artísticas e culturais e coas novas formas de ficción en función de temas, tópicos, estruturas e linguaxes. Elementos de continuidade e d
- Lecturas de obras que promovan a defensa dos dereitos humanos e a conciencia ambiental.

Contidos

- Creación de textos a partir da apropiación das convencións da linguaxe literaria e en referencia a modelos dados (imitación, transformación, continuación etc.).

4.1. Concrecións metodolóxicas

Partirase en cada unidade da preceptiva explicación do profesor/a de todos aqueles termos e conceptos necesarios para a correcta interpretación e aprendizaxe dos contidos teóricos, así como para a adecuada realización de todos os supostos prácticos que se realicen para asentar adecuadamente os devanditos conceptos teóricos.

Tamén se proporán preguntas que supoñan un revulsivo para as/os estudantes e que incrementen a súa atención por medio da interacción co/coa docente. É moi relevante para o profesor/a a premisa de ensinar a aprender, segundo a cal a aprendizaxe é un proceso que se desenvolve ao longo da vida, por iso, correspóndelle á/ao docente ir dotando o seu alumnado dunha progresiva autonomía que lle permita "aprender a aprender", a buscaren por si mesmos a información que teñen ao seu alcance para que o día de mañá saiban desenvolverse.

LIÑAS METODOLÓXICAS:

O principal propósito que se procura é mellorar a competencia comunicativa en lingua galega. Por tanto, analizaranse e comentaranse todos os contidos lingüísticos teóricos que permitan mellorar na práctica a devandita competencia, e realizaranse actividades encamiñadas a conseguir uns contidos que teñan relación e influencia directa no uso progresivamente consciente e coidado da lingua.

Sabemos que o desenvolvemento intelectual pode ser acelerado mediante o emprego de determinadas estratexias didácticas, por iso, a metodoloxía de ensino en Lingua Galega e Literatura tratará de ser o máis activa posible, para mellorar os vínculos entre o alumnado e mesmo que favoreza as relacións interculturais, por suposto incluíndo na mesma liña a ensinanza por competencias. Tratarase na, medida do posible, de atender os diferentes ritmos para que todo o alumnado de cada grupo vaia adquirindo os coñecementos básicos.

Outra cuestión a ter en conta é o traballo da oralidade en contextos formais, cunha progresiva eliminación de interferencias lingüísticas e da conversión de usos coloquiais en usos máis coidados dada a tendencia a considerar a lingua galega subalterna da lingua predominante no espazo social.

LIÑAS DE ACTUACIÓN NO PROCESO DE ENSINO E APRENDIZAXE:

- A metodoloxía didáctica será activa e participativa, favorecendo o traballo individual e o cooperativo do alumnado, así como o logro dos obxectivos e das competencias correspondentes.

- Procurarase o traballo en equipo do profesorado co obxecto de proporcionar un enfoque multidisciplinar do proceso educativo, garantindo a coordinación de todos os membros do equipo docente de cada grupo.

- A intervención educativa debe ter en conta como principio a diversidade do alumnado así como de respecto da súa individualidade (identidade, orientación sexual...) e con perspectiva de xénero, entendendo que deste xeito se garante o desenvolvemento de todos/as os/as alumnos/as e mais unha atención personalizada en función das necesidades de cadaquén. Os mecanismos de reforzo, que se deberán pór en práctica tan pronto como se detecten dificultades de aprendizaxe, poderán ser tanto organizativos como curriculares.

- Proporanse tarefas diversas que incrementen gradualmente a dificultade e promovan a autonomía de aprendizaxe, utilizando todos os soportes que nos brindan as novas tecnoloxías xunto cos soportes clásicos.

- Promoverase a realización de actividades interdisciplinares en que sexa posible a colaboración de diferentes departamentos didácticos para reforzar os contidos ecolóxicos, de valores democráticos e a convivencia.

- Promoveranse as actividades complementarias e extraescolares que axuden á consecución dos obxectivos da materia.

- Partindo dos principios básicos anteriores, indicamos a súa concreción a través das seguintes liñas de actuación no proceso de ensino e aprendizaxe:

- O uso de distintos métodos que teñan en conta os diferentes ritmos de aprendizaxe do alumnado, favorezan a capacidade de aprender por si mesmos e promovan o traballo en equipo con perspectiva de xénero.

- A realización de proxectos significativos para o alumnado e a resolución colaborativa de problemas, reforzando a autoestima, a autonomía, a reflexión e a responsabilidade.

- A énfase na atención á diversidade do alumnado, na atención individualizada, na prevención das dificultades de aprendizaxe e na posta en práctica de mecanismos de reforzo tan pronto como se detecten estas dificultades.

- O uso de estratexias para traballar transversalmente a comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a comunicación audiovisual, a competencia dixital e o fomento da creatividade, do espírito científico e do emprendemento.

- O desenvolvemento gradual e progresivo dos contidos, de maneira que, ademais de incrementar a dificultade

dos procesos e situacións comunicativas, tamén se vaian adquirindo habilidades máis complexas que propicien a aprendizaxe individual e autónoma.

- A gradación entre cursos non se establece tanto mediante a distribución diferenciada de contidos como en función da maior ou menor complexidade dos textos, das habilidades de produción ou interpretación requiridas, da metalinguaxe necesaria para a reflexión sobre os usos ou do grao de autonomía conferido ao estudiantado.

- O traballo interdisciplinario e a coordinación con outros departamentos e equipos do centro, especialmente co equipo de dinamización da lingua galega e co equipo de biblioteca.

- Esta colaboración incidirá na mellora dos procesos comunicativos e permitirá incorporar xéneros discursivos doutras materias e ámbitos de interese. As revistas escolares e as saídas didácticas (museos, exposicións, espectáculos...) son unha mostra deste traballo conxunto. Así mesmo, as actividades interdepartamentais en formato audiovisual (radio, televisión, documentais...) tamén poden ser instrumentos útiles e para a adquisición, produción e intercambio de contidos relacionados con distintas disciplinas. Todos eles deben contribuír á mellora nos procesos de produción e recepción oral, escrita e multimodal, así como a todo o que teña que ver coa alfabetización informacional.

- A potenciación do tratamento integrado de linguas (TIL), que se reflectirá na incorporación de nocións básicas dalgunhas linguas da Península Ibérica, especialmente da portuguesa, e que se fomentará con actuacións que lle faciliten ao alumnado galegofalante ou non, a intercomunicación nos dous idiomas (intercambios lingüísticos, concursos, glosarios bilingües/multilingües...). Cómpre que sexa consciente da utilidade deste coñecemento, non só para reforzar os vínculos culturais, sociais e económicos con Portugal e con toda a comunidade de países lusófonos, senón tamén para que a lingua galega adquira unha maior proxección internacional.

- A presentación de recursos dixitais en lingua galega que faciliten a busca de información, a revisión dos textos e a súa posterior divulgación, sempre con respecto aos dereitos de propiedade intelectual. Ademais de consultar datos e de ampliar contidos, o alumnado debe familiarizarse co manexo de tradutores, correctores ortográficos e dicionarios ou manuais de estilo que lle axuden a mellorar a redacción dos seus escritos. Tamén poden incorporarse procedementos que enriquezan os seus traballos e que permitan a súa difusión en distintos formatos (realidade aumentada, códigos QR...).

- A énfase nas estratexias que fomenten a oralidade e as competencias activas, co fin de que o alumnado adquira as habilidades necesarias para expresarse correctamente nunha ampla variedade de situacións comunicativas (espontáneas ou planificadas) e de contextos (formais e informais). Entre o amplo abano de actuacións que contribúen ao desenvolvemento desta destreza, están as dramatizacións e representacións teatrais, a radio coas súas múltiples posibilidades (podcasts, informativos, publicidade, teatro radiofónico...), a música (rap, poemas musicados...) e todo tipo de iniciativas en formato audiovisual (audiocontos, videopoemas, booktrailers, booktubers, tutoriais...).

- A promoción dun modelo lingüístico afastado da castelanización e da deturpación para conseguir unha lingua de calidade, valorando o dominio dos sistema fonético-fonolóxico -tanto vocálico como consonántico-, o uso do léxico tradicional e o emprego das estruturas morfosintácticas máis xenuínas da lingua galega.

- A erradicación dos prexuízos lingüísticos derivados da situación sociolingüística de Galicia nos últimos séculos, particularmente os que teñen que ver cos usos diglósicos do galego en determinados ámbitos. O alumnado debe comprender que non hai unhas linguas mellores ca outras; considerar isto non deixa de ser racismo lingüístico.

- A detección e eliminación dos usos discriminatorios e ofensivos da lingua, de modo que se propicie a reflexión sobre os principios democráticos e se favoreza a análise crítica dos conflitos, tanto no centro educativo como noutros ámbitos. Fomentarse un uso ético da linguaxe, a resolución dialogada dos conflitos e a construción de vínculos persoais e sociais baseados no respecto e na igualdade de dereitos de todas as persoas.

- A proposta de obras e fragmentos de textos, literarios ou non, atendendo a valores socioculturais e éticos que promovan a defensa dos dereitos humanos e a conciencia ambiental.

- A lectura de textos literarios significativos da historia da literatura da literatura galega dende comezos do século XIX á actualidade.

- As lecturas de obras desde unha perspectiva de xénero.

- Os encontros con escritoras e escritores, os clubs de lectura ou os obradoiros literarios resultarán unha boa ferramenta para afondar nestes contidos.

4.2. Materiais e recursos didácticos

Denominación
Aula Virtual (materiais de elaboración propia).

Caderno e arquivador (analóxico e dixital) da materia nos que se reflectirán as tarefas de aula e o traballo da casa.
Beltrán Carballeira, Ramón X. (2019): Manual práctico de galego. A Coruña: Baía Edicións
Libros de texto de Lingua Galega e Literatura de 4º ESO de diferntes editoriais como manuais de consulta e reforzo e de realización de tarefas.
Libros de lectura individual (obrigatoria e voluntaria) e escolmas de textos literarios dos diferentes períodos estudados: repartidos por avaliacións en diferentes xéneros (poesía, narrativa, banda deseñada).
RAG/ILG. (2003): Normas ortográficas e morfolóxicas do idioma galego.
VV AA, Gran Dicionario Xerais da lingua, 2 tomos. Xerais. Vigo, 2009.
Callón Torres, Carlos. (2022): O libro negro da lingua galega. Vigo. Xerais.
Fernández Rei, Francisco (2003): Dialectoloxía da lingua galega. Vigo: Xerais de Galicia.
Fernández Salgado, Benigno (Dir.) (2004): Dicionario Galaxia de usos e dificultades da Lingua Galega. Vigo: Galaxia.
Formoso Gosende, Valentina. (2013): Do estigma á estima: propostas para un novo discurso lingüístico. Vigo. Xerais.
Gutiérrez Izquierdo, Ramón (2000): Lecturas de nós. Introducción á Literatura galega. Vigo. Xerais.
Iglesias Álvarez, Ana. (2003): Falar galego: no veo por qué : aproximación cualitativa á situación sociolingüística de Galicia. Vigo. Edicións Xerais de Galicia.
Monteagudo Romero, Henrique. (2021): O idioma galego baixo o Franquismo. Da resistencia á normalización. Vigo: Galaxia.
Núñez Singala, Manuel. (2009): En galego, por que non? Contra os prexuízos e as simplificacións en contra da lingua galega. Vigo. Galaxia.
Núñez Singala, Manuel (2017): Sacar a lingua é de mala educación. Oportunidades do multilingüismo na infancia e na idade adulta. Vigo. Galaxia.
Ramallo, Fernándo (coord.). (2021): A lingua en 2050. Editora Catroventos.
Ramallo, Fernándo (coord.). (2023): A lingua en futuro: a mocidade imaxina o 2050. Editora Catroventos.
Regueira, Xosé Luís (2010): Dicionario de pronuncia da lingua galega. A Coruña: Real Academia Galega.
Rodríguez Carnota, Miguel (2022): Lingua, poder e adolescencia. Vigo: Xerais
VVAA (2009): 55 mentiras sobre a lingua galega. A Coruña. Laiovento.
WEBGRAFÍA
Dicionario de Pronuncia da Lingua Galega. USC.: https://ilg.usc.es/pronuncia/
Dicionarios en liña: RAG, Digalego, Estraviz, Rinodicionarios, Dicionario de sinónimos SLI-USC.
Arquivo da CGENDL. https://consellodacultura.gal/fondos_documentais/web/coordinadoraendl/limiar.phpjavascript:void(0)
Aulas Galegas - Materia de Lingua Galega e Literatura: https://aulasgalegas.org/category/linguas/galego/
Cultura Galega: http://culturagalega.gal
EDLG - Portal da Lingua Galega (SXPL): https://www.lingua.gal/o-galego/promovelo/equipos-de-dinamizacion-da-lingua-galega
Glosario de erros léxicos e fraseolóxicos máis comúns en galego. SNL da USC: https://www.usc.es/gl/servizos/snl/asesoramento/dubidas/glosario

Historia da Literatura Galega. AS-PG: http://literaturagalega.as-pg.gal/
Losada Aldrey., C. e outros. Para dar trela Manual práctico de fraseoloxía galega. https://www.cirp.gal/pub/docs/frase/para_dar_trela.pdf
Portal das Palabras. Real Academia Galega e Fundación Barrié: http://www.portaldaspalabras.org/
Primavera das Letras. https://primaveradasletras.gal/
Rosales Graña, Manuel, Conxugador de verbos galegos: http://cotovia.org/proxecto/conxugador/index.html
Rosales Graña, Manuel, Fonética e Fonoloxía do galego: http://cotovia.org/fonetica/index.html
Vocabulario ortográfico da lingua galega (VOLG), RAG / ILG, Galaxia (http://www.realacademiagalega.org/recursosvolg)

As aulas e a biblioteca son os lugares en que o alumnado ten ao seu alcance a maioría dos recursos e materiais do centro. A biblioteca ofrece, ademais, obras de lectura, libros de texto, mapas, revistas, xornais e recursos dixitais para consultar información, realizar traballos de investigación etc. En resumo, dispoñemos de:

- Medios audiovisuais: ordenadores, pantallas dixitais, canón, impresoras, tablets...
- Recursos dixitais: dicionarios en liña, xornais dixitais e acceso a diversos portais da lingua (Portal da Lingua Galega, Portal das Palabras), blogs, aplicacións etc.
- Material bibliográfico: libros de lectura, libros de texto e de consulta, dicionarios en papel, xornais, revistas, mapas etc.

Támén se debe contemplar, tal como se especifica no artigo 78 da Orde do 8 de setembro de 2021, a necesidade de materiais axeitados para a atención á diversidade. O centro dispón dunha equipación adecuada para todo o alumnado, mesmo para aquel que teña dificultades de accesibilidade ás súas instalacións (cadeiras de rodas, elevadores, escada rolante, muletas etc.). Se se precisa algún outro material complementario adaptado a este tipo de alumnado, será solicitado á Consellería a través dos informes correspondentes.

5.1. Procedemento para a avaliación inicial

Ao comezo de cada curso e coa finalidade de adecuar o ensino da materia ao alumnado e facilitar a progresión satisfactoria do seu proceso de aprendizaxe, realizaremos unha avaliación inicial, que será o punto de referencia para a toma de decisións relativas ao desenvolvemento do currículo, así como para adoptar aquelas medidas de apoio, reforzo e recuperación que se consideren oportunas para cada alumna ou alumno.

A avaliación inicial será, xunto coa información obtida a través do Departamento de Orientación e da consulta do expediente académico da alumna ou alumno no XADE, unha ferramenta esencial para que o profesorado poida coñecer o nivel académico do alumnado nas distintas competencias, co fin de poder adaptar o seu proceso de ensinanza e a súa proposta didáctica a ese nivel.

A avaliación inicial constitúe o factor preventivo por excelencia na atención á diversidade en xeral, e na atención ao alumnado con necesidades específicas de apoio educativo, en particular. Será de grande importancia a coordinación de todo o profesorado que imparta docencia en cada grupo co fin de tomar medidas conxuntas que faciliten o progreso do alumnado. Seguiremos, en todo caso, as directrices que establezan o Departamento de Orientación, a Xefatura de Estudos e a Comisión de Coordinación Pedagóxica.

Para a realización da avaliación inicial poderanse empregar algúns dos seguintes procedementos e instrumentos:

- Realización de probas escritas nas que se obteña información sobre os coñecementos previos do alumnado e o grao de desenvolvemento das competencias clave. Estas probas poderán incluír os seguintes criterios de avaliación:
  - * Apreciación da capacidade de comprensión lectora (destacar as ideas fundamentais e secundarias dun texto, ou esquematizalo, e resumilo).
  - * Definición de palabras do texto inicial da proba.
  - * Valoración da capacidade de expresión escrita (a partir do texto inicial da proba, redactar un artigo de opinión acorde a unhas determinadas instrucións).
  - * Valoración do coñecemento da lingua (localizar nun texto distintas clases de palabras, explicar algunha estrutura gramatical e sintáctica, xustificar a acentuación de determinadas palabras do texto...).
  - * Valoración da capacidade para relacionar os coñecementos de lingua e sociedade con situacións da vida real (análise dun estímulo: viñeta, texto, gráfica..., en relación a conceptos sociolingüísticos).
  - * Valoración da comprensión e o interese polas expresións culturais (por exemplo, expoñer os sentimentos e emocións que transmite un poema, recoñecer recursos literarios etc.).

* Valoración do interese e agrado polo estudo e a lectura.

- Probas de comprensión e expresión oral.

- Cuestionarios de actitudes e intereses.

- Análise dos informes finais individualizados do alumnado na etapa ou curso anterior.

- Información obtida a través da persoa titora e do profesorado que impartiu a materia no curso anterior, e especialmente a comunicada polo Departamento de Orientación sobre alumnado con dificultades de aprendizaxe.

5.2. Criterios de cualificación e recuperación

Pesos dos instrumentos de avaliación por UD:

Unidade didáctica	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6	Total
Peso UD/ Tipo Ins.	10	20	15	15	20	20	100
Proba escrita	70	70	70	70	70	70	70
Táboa de indicadores	30	30	30	30	30	30	30

Criterios de cualificación:

Os resultados da avaliación do alumnado expresaranse nos seguintes termos: Insuficiente (IN), Suficiente (SU), Ben (B), Notable (NT) e Sobresaliente (SB). Considérase cualificación negativa a de Insuficiente (1, 2, 3 ou 4) e positivas todas as demais. Irán acompañadas dunha cualificación numérica, sen empregar decimais (aplicaranse as normas de redondeo) nunha escala de 1 a 10, e aplicaranse as seguintes correspondencias:

-Insuficiente: 1, 2, 3 ou 4.

-Suficiente: 5

-Ben: 6

-Notable: 7 ou 8

-Sobresaliente: 9 ou 10.

Co obxectivo de establecer criterios comúns á hora de avaliar o alumnado, este departamento decidiu propor as seguintes porcentaxes nos criterios de avaliación:

a) **70% da cualificación total:** p_{robas escritas sobre procedementos e conceptos tanto de Lingua (35%) como de Literatura (35%).}

b) **10% da cualificación total:** elaboración de textos escritos e/ou comprensión e expresión oral.

Á hora de avaliar as probas escritas dos apartados a) e b) terase en conta a corrección na expresión: presentación, ortografía, puntuación, acentuación, redacción... Os erros poderán descontar ata un máximo de 2 puntos sobre a cualificación global. O cálculo levarase a cabo segundo a seguinte clasificación:

- Moi graves: solucións que son alleas ao sistema lingüístico do galego, como tempos compostos, mala colocación dos clíticos, etc. Descontaranse 0,2 puntos por cada un.

- Graves: solucións ortográficas contrarias á norma lingüística (b/v, h, y, etc.) e acentuación diacrítica. Descontaranse 0,1 punto por cada un.

- Leves: solucións galegas alleas ao estándar vixente e acentuación non diacrítica. Descontaranse 0,05 puntos por cada un.

c) **10% da cualificación total:** lecturas comúns e voluntarias.

Dado que o fomento da lectura aparece como un dos obxectivos básicos deste departamento, as lecturas voluntarias realizadas por alumnos e alumnas ao longo do curso computaranse sempre en positivo, é dicir, computará positivamente realizar lecturas non obrigatorias, pero non se penalizará o feito de non realizalas.

Queda a criterio do profesor/a o tipo de proba ou de seguimento que se realice para verificar se a obra foi lida polo alumnado (club de lectura, proba escrita, traballo...).

d) 10% da cualificación total.

A súa valoración dependerá, en cada avaliación, dos criterios de que dispoña cada docente segundo o traballo desenvolvido; é dicir, non sempre será posible ter en conta todo o que a seguir se enumera. En todo o caso, teñen cabida:

- Traballos encomendados polo profesorado e entregados dentro do prazo.
- Controis puntuais (con ou sen aviso previo).
- Uso oral da lingua na aula.
- Seguimento do/a alumno/a, a partir da seguinte escala de estimación:

- Ten realizadas as tarefas cando llas demanda a profesora.
- Segue as instrucións académicas.
- Participa activamente na aula.
- Realiza preguntas pertinentes e consulta as dúbidas.
- Os seus cadernos reflecten as actividades de aula.
- Respecta a súa quenda e intervén de xeito oportuno.
- Traballa correctamente cos seus compañeiros e compañeiras.
- Trae o material, é coidadoso/a con el, arquívao e presenta debidamente os seus escritos.

Seguindo na liña da didáctica común para todas as linguas do centro, poderemos utilizar o modelo de rúbrica común a outros departamentos de linguas, como criterio de corrección para certas tarefas da clase, mediante a cal obteremos unha valoración individualizada para os estándares de aprendizaxe. Este modelo de rúbrica pode ser modificado por calquera compoñente do departamento para adaptalo ás valoracións concretas que precise rexistrar no seu traballo docente. En calquera caso, esta rúbrica, ou outra similar feita para avaliar unha tarefa concreta, só será utilizada naqueles casos en que a profesora encargada o valore conveniente.

Modelo de rúbrica (Escala de observación) (EO):

Escala de cualificación

1 2 3 4 5

Estándar 1

Estándar 2

Estándar 3

Estándar 4

Cualificacións Descrición

5. Demostra total comprensión do problema. Todo o que require a tarefa está incluído na resposta.

4. Demostra considerable comprensión do problema. Todo o que require a tarefa está incluído na resposta.

3. Demostra comprensión parcial do problema. A maior cantidade do que require a tarefa está comprendido na resposta.

2. Demostra pouca comprensión do problema. Moitos dos requirimentos da tarefa faltan na resposta.

1. Non comprende o problema.

Unha vez rematada a 3ª avaliación, farase un cálculo da cualificación media ponderada das tres avaliacións, seguindo a seguinte táboa:

- 1ª avaliación: 30%.
- 2ª avaliación: 30%.
- 3ª avaliación: 40%.

Considerarase que un alumno ou alumna superou a materia no curso ordinario cando a nota media calculada segundo a táboa anterior sexa igual ou superior a 5 p.

Avaliación final de xuño.

En virtude da ORDE do 27 de decembro de 2022, a cualificación da avaliación final do curso queda da seguinte maneira:

1. Considerarase que un alumno ou alumna superou a materia cando a nota media ponderada das tres avaliacións, cos seus respectivos plans de recuperación, sexa igual ou superior a 5 p.

2. Alumnado coa materia non superada: unha vez rematada a 3ª avaliación e final, e feito o cálculo da cualificación media ponderada das tres avaliacións, considerarase que un alumno ou alumna non superou a materia no curso ordinario cando a nota media sexa inferior a 5 p.

Criterios de recuperación:

O docente establecerá as medidas de reforzo necesarias encamiñadas a que todo o alumnado adquiera os coñecementos necesarios para o desenvolvemento das competencias.

Se un alumno/a suspende unha avaliación, seguirase o seguinte procedemento para a súa recuperación:

- O alumno/a fará unha proba escrita de recuperación das unidades didácticas denominadas "As nosas letras", que se corresponden co bloque de "Educación literaria" e con algúns conceptos do bloque de "Comunicación", aqueles referidos á análise de textos de diferente tipo. Esta proba computará o 35 % da cualificación, que é o seu valor na avaliación.

- O alumno/a poderá realizar exercicios de reforzo para acadar a aprendizaxe dos contidos das unidades denominadas "A nosa lingua I, II e III", pero non haberá proba de recuperación, ao se tratar de contidos progresivos que volven a entrar no seguinte trimestre. Así, se o alumno/a aproba a seguinte avaliación, esa parte queda recuperada automaticamente, o que supón o 35% da cualificación.

- Se o alumno/a tamén suspende os libros de lectura, na proba de recuperación haberá algunha pregunta referida á lectura, que computará un 10%, que é a porcentaxe de cualificación correspondente ás lecturas.

- Para recuperar o apartado de elaboración de textos escritos, o alumnado deberá entregalos ao longo do curso (10% da cualificación). Se non os entrega, este apartado será cualificado cun cero (0).

- Para recuperar o apartado do traballo desenvolvido, a docente traballará con rúbricas que reflicten o avance - se se produce- do alumno ou alumna. Ao longo do curso, o alumno/a será advertido destes aspectos que son cualificados co 10% (1 punto) e poderá traballar para acadalo (realizar e presentar debidamente as tarefas, reflectir no caderno o traballo de aula, realizar preguntas pertinentes e consultar dúbidas...).

6. Medidas de atención á diversidade

As medidas de atención á diversidade na ESO estarán orientadas a responder ás necesidades educativas concretas do alumnado, ao logro dos obxectivos da educación secundaria obrigatoria e á adquisición das competencias correspondentes, e non poderán, en ningún caso, supor unha discriminación que lles impida alcanzar os devanditos obxectivos e competencias, e a titulación correspondente.

Os e as docentes desenvolverán e complementarán, de ser o caso, o currículo e as medidas de atención á diversidade establecidas pola consellería con competencias en materia de educación, adaptándoas ás características do alumnado e á súa realidade educativa, coa finalidade de atender todo o alumnado. Así mesmo, arbitrarán métodos que teñan en conta os diferentes ritmos de aprendizaxe do alumnado, favorezan a capacidade de aprender por si mesmo e promovan o traballo en equipo.

Para o alumnado que requira unha atención educativa diferente á ordinaria, por presentar necesidades educativas especiais (especto TEA...), por dificultades específicas de aprendizaxe, trastorno por déficit de atención e hiperactividade (TDAH), polas súas altas capacidades intelectuais, por se incorporar tarde ao sistema educativo ou por condicións persoais ou de historia escolar, estableceranse as medidas curriculares e organizativas necesarias co fin de que poida alcanzar o máximo desenvolvemento das súas capacidades persoais e os obxectivos e competencias establecidos en cada etapa para todo o alumnado.

A escolarización do alumnado con necesidades específicas de apoio educativo rexerese polos principios de normalización e inclusión, e asegurará a súa non-discriminación e a igualdade efectiva no acceso e na permanencia no sistema educativo. A identificación e a valoración do alumnado con necesidades específicas de apoio educativo e, de ser o caso, a intervención educativa derivada desa valoración, realizaranse do xeito máis temperán posible, nos termos que determine a consellería con competencias en materia de educación. Os centros docentes deberán adoptar as medidas necesarias para facer realidade esa identificación, valoración e intervención.

Correspóndelle á Consellería con competencias en materia de educación establecer as condicións de accesibilidade e deseño universal, e os recursos de apoio que favorezan o acceso ao currículo do alumnado con necesidades educativas especiais, e adaptar os instrumentos e, de ser o caso, os tempos e os apoios que aseguren unha correcta avaliación deste alumnado.

O profesorado, igualmente, seguirá os protocolos de atención á diversidade establecidos, por exemplo, na realización de probas.

A coordinación co departamento de orientación e profesorado de apoio e reforzo será fundamental para a consecución dos obxectivos do curso.

As medidas concretas de atención á diversidade que afectan neste curso escolar ao Departamento de LGL son as seguintes:

- Adaptacións curriculares á espera do que se determine na xunta de Avaliación Inicial.
- Seguimento do protocolo para o alumnado con NEE, nomeadamente o TDHA.
- Aínda que neste curso os Reforzos de lingua van ser impartidos polo Departamento de Inglés, a coordinación será continua, tratando de acordar criterios, non só no relativo á materia que vai ser impartida e á súa distribución,

senón que se consensuará metodoloxía e materiais empregados.

A distribución do alumnado foi realizada tendo como criterio único o equilibrio no nivel competencial do alumnado. Das incidencias ou modificacións que se poidan producir ao longo do curso darase conta nas Actas de Reunión de Departamento.

A materia impartida nos grupos de reforzo terá como referencia a materia impartida no grupo de referencia, pero contará con maior liberdade para poder paliar necesidades básicas de lecto-escritura que non poden ser traballadas na aula convencional.

No tocante ao alumnado con Trastorno de déficit de atención e hiperactividade, tomaranse as seguintes medidas educativas:

- Localización da alumna ou do alumno na aula. Considérase que o alumnado con TDAH debe estar sentado cerca da mesa do profesorado e ao lado de compañeiras ou compañeiros que lle sirvan de modelo de tranquilidade, de orde e de axuda, na medida do posible. Este curso, debido á situación de pandemia, o alumnado foi colocado por orde alfabética e valorarase na avaliación inicial a pertinencia ou non de realizar cambios tendo en conta as necesidades deste tipo de alumnado.

- Exames ou probas escritas con tratamento diferenciado:
  - Deixar máis tempo para os exames ou probas escritas, incluso dividilas en dúas sesións, e ser flexibles na súa duración.
  - Deixar suficiente espazo entre as preguntas, e supervisar a súa comprensión e execución ou fragmentar o exame.
  - Pedir que se revisen os traballos e os exames antes de entregalos.
  - Presentar escrito o texto dos exames, salientando as partes máis importantes de cada cuestión e, no caso de preguntas complexas, diferenciando ben cada tarefa.
  - Material de reforzo e/ou ampliación para o alumnado que o precise.

7.1. Concreción dos elementos transversais

	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6
ET.1 - ET.1 - Comprensión lectora é un elemento transversal que se traballa diariamente nas clases de lingua. O traballo da comprensión lectora en lingua abrangue toda clase de tipoloxías textuais e temáticas.	X	X	X	X	X	X
ET.2 - ET.2 - Expresión oral e escrita. O traballo de expresión oral toma protagonismo en lingua galega pola falta de hábito do uso oral formal da lingua entre o alumnado. Trátase dunha ferramenta competencial en lingua mais tamén dun elemento transversal ao resto do currículo. Por outra parte, a expresión escrita, igualmente é competencial en lingua, ao tempo que é un elemento transversal fundamental .	X	X	X	X	X	X

	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6
ET.3 - ET.3 - Comunicación audiovisual e TIC. A utilidade da comunicación audiovisual e a competencia dixital converten este elemento en recurso imprescindible de clara transversalidade máis alá da na materia de lingua.	X	X	X	X	X	X
ET.4 - ET.4 - Emprendemento social e empresarial. O fomento do emprendemento tanto social coma empresarial convértese nun elemento que é fundamental traballar en todas as materias, incluída a de lingua e literatura.			X		X	
ET.5 - ET.5 - Fomento do espírito crítico e científico. A materia de lingua é idónea para traballar estes elementos transversais: o espírito crítico, a aplicación do método científico, e a procura de información de carácter científico en xeral e a súa aprendizaxe como xeito de conseguir unha formación integral. Neste apartado incluímos textos, vídeos etc. de concienciación sobre o cambio climático.	X	X	X	X	X	X
ET.6 - ET.6 - Educación emocional e en valores. Moitos dos textos traballados en lingua fomentan valores tales como o respecto polos dereitos humanos, o pluralismo, a paz, a xustiza... e tamén a capacidade para resolver conflitos persoais ou sociais, buscando vías de consenso e o equilibrio emocional.	X	X	X	X	X	X

	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6
ET.7 - ET.7 - Creatividade. Este elemento transversal está presente de xeito continuado na materia de lingua e literatura, dado que moitas tarefas son creacións de textos narrativos, dramáticos, ou mixtos. Ao tempo trabállanse a comprensión lectora, expresión oral e escrita, a comunicación audiovisual e as TIC.		X	X	X		X
ET.8 - ET.8 - Igualdade de xénero. Este elemento transversal ten moita relevancia na materia de lingua e literatura, posibilitando reflexionar, a través de textos de todas as tipoloxías, e actuar como contrapeso de informacións de modelos de comportamentos sexistas que o alumnado recibe sobre todo a través de redes sociais.		X	X	X		X
ET.9 - ET.9 - Educación para a saúde. Neste elemento transversal incluímos a educación afectivo-sexual, buscando educar na igualdade e no equilibrio emocional e facendo fincapé na aprendizaxe da xestión das emocións e nos hábitos de vida saudable.	X		X			X

Observacións:

O Decreto do currículo de ESO establece que en todas as materias e, polo tanto, en Lingua Galega e Literatura de 4º de ESO, se traballarán os seguintes elementos transversais:

- a comprensión lectora
- a expresión oral e escrita
- a comunicación audiovisual
- a competencia dixital
- o emprendemento social e empresarial
- o fomento do espírito crítico e científico
- a educación emocional e en valores
- a igualdade de xénero
- a creatividade

Alén diso, pola peculiaridade da materia de Lingua Galega e Literatura, a comprensión lectora e a comunicación oral e escrita, ao formar parte do currículo, serán elementos tratados dunha ou doutra maneira en todas as unidades didácticas, polo que non aparecen singularizados en ningunha delas.

7.2. Actividades complementarias

Actividade	Descrición	1º trim.	2º trim.	3º trim.
Roteiros Literarios: Castelao (Pontevedra ou Rianxo); A Esmorga (Ourense) e As Irmandades da Fala e o SEG (Santiago)	Participación nalgún roteiro literario vinculado coa historia da literatura e a lingua galegas	X	X	X
Parladoiros das Letras	Actividade no Teatro Principal, que desenvolve a Concellaría de Cultura da Estrada, coa visita de escritores e escritoras.	X	X	X
Visitas a Radio Estrada	Colaboración co programa 'As mañáns do sábado', que dirixe Isabel Durán en Radio Estrada.	X	X	X

Observacións:

As actividades complementarias insírense de cheo nas unidades didácticas da programación, é por iso que o alumnado poderá realizar actividades de carácter voluntario para incrementar a súa nota trimestral mediante proxectos ou actividades asociados a elas.

Garantirase que a súa valoración sexa obxectiva e que a súa realización sexa accesible a todo o alumnado independentemente da súa situación económica familiar ou de calquera outra forma de dificultade.

O profesorado integrante do Departamento de Lingua Galega e Literatura colabora co Equipo de Biblioteca do centro e co Equipo de Dinamización Lingüística (EDLG). Este feito favorece a participación deste departamento en todas aquelas actividades que dende estes organismos se levan a cabo no instituto: a organización de distintos festivais ao longo do ano e a participación activa do alumnado nestes festivais, as representacións dramáticas, recitais de poemas, campañas de sensibilización de temática variada, certames literarios, monólogos dramatizados, campañas de fomento da lectura, talleres literarios, campañas de concienciación ou normalización lingüística, o club de lectura, charlas con escritores e escritoras...

As actividades que se realizan en colaboración co Equipo de biblioteca e EDLG (as datas concretas están aínda sen determinar) desenvolveranse ao longo do curso, nas datas que se achegan a seguir. Entre esas actividades destacamos:

- Día das Bibliotecas Escolares (outubro).
- Mes da ciencia en galego (novembro).
- Día de Castelao (xaneiro).
- Día de Rosalía. (febreiro).
- Día do libro (abril).
- Semana da Lusofonía (abril).
- Día das Letras Galegas (maio).
- Correlingua (maio).
- Festa das palabras (maio).
- Videoconferencia con centros de primaria.

Así mesmo, colaboraremos naquelas actividades que o Departamento de Extraescolares nos propoña, como pode ser o Entroido.

8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a practica docente cos seus indicadores de logro

Indicadores de logro
Adecuación da programación didáctica e da súa propia planificación ao longo do curso académico

<p>De planificación: 1. Programa a materia tendo en conta os descritores operativos previstos na normativa legal vixente. 2. Programa a materia tendo en conta os plans e proxectos educativos do centro. 3. Programa a materia tendo en conta o tempo dispoñible para o desenvolvemento desta. 4. Formulo os obxectivos didácticos de forma que expresen claramente as competencias a acadar polo alumnado. 5. Selecciono e distribúo de forma progresiva os contidos da programación de aula tendo en conta as particularidades de cada un dos grupos de estudantes. 6. Programa actividades e estratexias en función dos criterios de avaliación e das necesidades do alumnado. 7. Planifico as clases de modo flexible, preparando actividades e recursos axustados á programación da aula e ás necesidades e aos intereses do alumnado. 8. Establezo os criterios, procedementos e instrumentos de avaliación. 9. Coordínome co resto do profesorado que poida ter contidos afíns (Tratamento Integrado de Linguas).</p>
<p>Metodoloxía empregada</p>
<p>De desenvolvemento: 1. Estruturo e organizo os contidos dando unha visión xeral de cada tema (índices, mapas conceptuais, esquemas...) 2. Cando introduzo conceptos novos, relaciónoos cos xa coñecidos. 3. Amoso predisposición para aclarar dúbidas e ofrecer asesorías dentro e fóra das clases. 4. Optimizo o tempo dispoñible para o desenvolvemento de cada unidade didáctica. 5. Utilizo as TIC para apoiar os contidos na aula. 6. Promovo o traballo cooperativo e manteño unha comunicación fluída co alumnado. 7. Desenvolvo os contidos dunha forma ordenada e comprensible para os alumnos e as alumnas. 8. Presento actividades que permitan a adquisición dos estándares de aprendizaxe e as destrezas propias da etapa educativa. 9. Presento actividades de grupo e individuais. 10. Facilito estratexias de aprendizaxe (como buscar información, como resolver problemas...)</p>
<p>Medidas de atención á diversidade</p>
<p>De seguimento e avaliación: 1. Realizo a avaliación inicial ao principio do curso para axustar a programación ao nivel do alumnado. 2. Detecto os coñecementos previos a cada tarefa de aprendizaxe. 3. Reviso os traballos propostos na aula e fóra dela. 4. Fornezo a información necesaria sobre a resolución das tarefas e como poder melloralas e informo detalladamente dos criterios de avaliación e instrumentos de avaliación e cualificación. 5. Corrijo e explico de forma habitual os traballos e as actividades do alumnado e dou pautas para a mellora das súas aprendizaxes. 6. Utilizo sistematicamente procedementos e instrumentos variados de recolla de información. 7. Utilizo suficientes criterios de avaliación que atendan de xeito equilibrado á avaliación dos diferentes contidos e das competencias clave. 8. Favorezo os procesos de autoavaliación e coavaliación. 9. Propoño novas actividades. 10. Informo dos resultados aos estudantes e aos pais e nais.</p>
<p>Clima de traballo na aula</p>
<p>De motivación do alumnado: 1. Proporciono un plan de traballo ao principio de cada tarefa. 2. Utilizo distintos recursos para introducir a unidade (lecturas, cancións, vídeos, debates, diálogos...). 3. Relaciono as aprendizaxes con aplicacións reais ou coa súa funcionalidade. 4. Informo sobre os progresos acadados e as dificultades atopadas. 5. Relaciono os contidos e actividades cos intereses do alumnado. 6. Estimulo a participación activa dos estudantes na aula. 7. Promovo a reflexión sobre os temas tratados. 8. Demostro sensibilidade ante os problemas do alumnado e as súas diferenzas culturais e de procedencia. 9. Establezo comunicación continuada co alumnado imposibilitado de asistir temporalmente ao centro por hospitalización ou outras circunstancias</p>

Descrición:

A presente programación concíbese como algo vivo, non fixo nin ríxido, e terá de ser avaliada dun xeito progresivo e continuado ao longo do curso. Este seguimento reflexivo terá o seu confronto e contraste nas reunións periódicas de departamento, onde cada membro do departamento informará das estratexias e todo tipo de ideas que se van xestando. Un dos aspectos de autoavaliación será o propio cronograma, isto é, a distribución da materia e das actividades didácticas, exames, avaliacións etc., nunhas datas determinadas. Aínda que desde o inicio se programa con realismo, só a aplicación práctica dos procedementos dará a medida da aptitude do programado. Calquera aspecto do curso (libros de lectura, viabilidade de libros de texto, capacidade receptiva do alumnado, etc.) poderá ser revisado ao longo do ano lectivo, podendo ser sometido a modificacións en virtude das circunstancias específicas de cada grupo.

a) Con respecto á planificación, poderanse ter en conta os seguintes indicadores:

1. Programa a materia tendo en conta os descritores operativos.
2. Programa a materia tendo en conta os planos e proxectos educativos do centro.
3. Programa a materia tendo en conta o tempo de que se dispón para o desenvolvemento desta.
4. Formulo os obxectivos didácticos de forma que expresen as competencias a acadar.
5. Programa actividades e estratexias en función dos descritores operativos e das necesidades do alumnado.
6. Planifica as clases de modo flexible, preparando actividades e recursos axustados á programación da aula e ás

necesidades e aos intereses do alumnado.

7. Establece, de xeito explícito, os criterios, procedementos e instrumentos de avaliación.

8. Coordínase co resto do profesorado do departamento e do centro que poida ter contidos afíns (Tratamento Integrado de Linguas).

b) Con respecto ao desenvolvemento, os indicadores serían:

1. Organiza os contidos dando unha visión xeral de cada tema (índices, esquemas...) e os explica con claridade.

2. Relaciona os conceptos novos cos xa coñecidos.

3. Mostra predisposición para aclarar dúbidas e ofrecer asesorías dentro e fóra das aulas.

4. Optimiza o tempo de que se dispón para o desenvolvemento do Proxecto.

5. Utiliza as TIC para apoiar os contidos na aula.

6. Promove o traballo cooperativo e mantén unha comunicación fluída co alumnado propiciando un ambiente motivador.

7. Desenvolve os contidos dunha forma ordenada e comprensible para os alumnos e as alumnas.

8. Elabora actividades que permitan a adquisición das competencias lingüísticas (comprensión e expresión oral e escrita).

9. Presenta actividades de grupo e individuais.

10. Facilita estratexias de aprendizaxe (como buscar información, ou resolver problemas).

11. Atende á diversidade do alumnado e aplica os protocolos correspondentes.

12. Consegue adecuar as unidades didácticas á temporalización.

c) Con respecto ao seguimento e avaliación, eis os indicadores:

1. Realiza a avaliación inicial ao principio do curso para axustar a programación ao nivel do alumnado.

2. Detecta os coñecementos previos a cada tarefa de aprendizaxe.

3. Revisa os traballos propostos na aula e fóra dela.

4. Fornece a información necesaria sobre a resolución das tarefas e como pode melloralas e informa detalladamente dos criterios de avaliación e instrumentos de avaliación e cualificación.

5. Corrixe e explica de forma habitual os traballos e as actividades do alumnado e dá pautas para a mellora das súas aprendizaxes.

6. Utiliza sistematicamente procedementos e instrumentos variados de recolla de información.

7. Utiliza suficientes criterios de avaliación que atendan de xeito equilibrado á avaliación dos diferentes contidos e das competencias clave.

8. Favorece os procesos de autoavaliación e coavaliación.

9. Propón novas actividades que faciliten a adquisición de obxectivos cando estes non foron alcanzados suficientemente.

10. Propón novas actividades de maior nivel cando os obxectivos foron alcanzados con suficiencia.

11. Emprega diferentes medios para informar dos resultados aos estudantes e aos pais e nais.

d) Con respecto á motivación do alumnado, os indicadores serán:

1. Proporciona un plan de traballo ao principio de cada tarefa.

2. Utiliza distintos recursos para introducir a unidade (lecturas, cancións, vídeos, debates, diálogos...).

3. Relaciona as aprendizaxes con aplicacións reais ou coa súa funcionalidade.

4. Informa sobre os progresos acadados e as dificultades atopadas.

5. Relaciona os contidos e actividades cos intereses do alumnado.

6. Estimula a participación activa dos estudantes na aula.

7. Promove a reflexión sobre os temas tratados.

8. Demostra sensibilidade ante os problemas do alumnado e as súas diferenzas tanto culturais como de procedencia.

9. Establece comunicación continuada co alumnado imposibilitado de asistir temporalmente ao centro por hospitalización ou outras circunstancias.

Os INDICADORES DE LOGRO mediranse do 1 ao 5 do seguinte xeito:

Nunca (1)

Poucas veces (2)

A miúdo (3)

Case sempre/ habitualmente (4)

Sempre (5)

8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora

A presente programación concíbese como algo vivo, non fixo nin ríxido, e terá de ser avaliada dun xeito progresivo e continuado ao longo do curso. Nas sucesivas reunións de departamento semanais irase comprobando e valorando a adecuación desta programación á realidade da aula, ao tempo que se irán anotando os cambios que se vaian producindo, así como os aspectos positivos e os negativos relacionados con esta programación.

Despois de cada avaliación recolleranse os resultados no libro de actas e en reunións de departamento e analizaranse pormenorizadamente, con vistas a realizar os cambios e modificacións pertinentes.

No final de curso, redactarase unha memoria de departamento na que se contemplarán de novo todos os cambios levados a cabo ao longo do curso e se incluírá tamén un proxecto de melloras para o curso seguinte. Nesta memoria final cuestionaranse aspectos do labor docente como a metodoloxía, o material didáctico, os procedementos de avaliación ou calquera outra cuestión que deba terse en conta para mellorar a práctica educativa no futuro.

Para facilitar e sistematizar esta tarefa de avaliación da programación didáctica, utilizaremos esta táboa na que novamente os indicadores van de 1 (nunca) ata 4 (sempre), así como unha proposta de mellora.

Seguimento e avaliación

1. Realizo a avaliación inicial ao principio do curso para axustar a programación ao nivel dos estudantes.
2. Detecto os coñecementos previos de cada unidade didáctica.
3. Reviso, con frecuencia, os traballos propostos na aula e fóra dela.
4. Proporciono a información necesaria sobre a resolución das tarefas e como podo melloralas.
5. Corrijo e explico de forma habitual os traballos e as actividades dos alumnos e das alumnas, e dou pautas para a mellora das súas aprendizaxes.
6. Utilizo sistematicamente procedementos e instrumentos variados de recollida de información sobre os alumnos e alumnas.
7. Utilizo suficientes criterios de avaliación que atendan de xeito equilibrado a avaliación dos diferentes contidos.
8. Favorezo os procesos de autoavaliación e coavaliación.
9. Propoño novas actividades que faciliten a adquisición de obxectivos cando estes non foron alcanzados suficientemente.
10. Propoño novas actividades de maior nivel cando os obxectivos foron alcanzados con suficiencia.
11. Utilizo diferentes técnicas de avaliación en función dos contidos, do nivel dos estudantes, etc.
12. Emprego diferentes medios para informar dos resultados aos estudantes e aos pais e nais.

Propostas de mellora: _____

Motivación do alumnado

1. Proporciono un plan de traballo ao principio de cada unidade.
2. Considero situacións que introduzan a unidade (lecturas, cancións, vídeos, debates, diálogos...).
3. Relaciono as aprendizaxes con aplicacións reais ou coa súa funcionalidade.
4. Informo sobre os progresos acadados e as dificultades atopadas.
5. Relaciono os contidos e actividades cos intereses do alumnado.
6. Estimulo a participación activa dos estudantes na clase.
7. Promovo a reflexión sobre os temas tratados.

Propostas de mellora: _____

1 (Nunca), 2 (Poucas veces), 3 (Case sempre), 4 (Sempre)

Este seguimento reflexivo terá o seu confronto e contraste nas reunións periódicas de Departamento, onde cada profesor e profesora informará das estratexias e todo tipo de ideas que se van xestando.

Un dos aspectos de autoavaliación será o propio cronograma, isto é, a distribución da materia e das actividades didácticas, exames, avaliacións etc. nunhas datas determinadas. Aínda que desde o inicio se programa con realismo, só a aplicación práctica dos procedementos dará a medida da aptitude do programado.

9. Outros apartados

1. ACCIÓNS QUE CONTRIBÚEN AO PROXECTO LECTOR

Está prevista unha lectura de carácter común para cada un dos niveis e en cada unha das avaliacións, así como unha listaxe de lecturas voluntarias. A lectura, comprensión e análise de textos de todos os xéneros terá unha importancia capital. Faranse lecturas dramatizadas, declamación de poemas... Darase importancia á creación de textos literarios, coa aprendizaxe de técnicas. Este departamento está implicado nas actividades que dende a Biblioteca do centro se van levar a cabo. Queda aberto a cantas actividades, estratexias e propostas poidan xurdir ao longo do curso para mellorar a formación do alumnado do centro neste sentido. Ademais do Club de Lectura anual, seguirase coa práctica desta experiencia a nivel de aula. O PLAN LECTOR para este curso continuará co aproveitamento das horas de garda como horas de lectura.

2. ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN AO PLAN TIC

Desde a implantación das novas tecnoloxías no mundo do ensino, este Departamento tentou utilizalas: - No uso dos medios audiovisuais anteriores á informática (vídeo, audio). - No emprego do ordenador como método de traballo dentro e fóra da aula, aínda antes de internet. - Uso da rede en vivo na propia aula (con proxectores xa instalados) e nas aulas acondicionadas para o caso que se van multiplicando nos espazos do centro. - Concédese validez ao uso do móbil para aplicacións didácticas, sempre contando coa responsabilidade de cada profesor/a, que deberá previamente informar ás familias do seu uso, sinalando o día e hora e a actividade concreta en que vai ser utilizado. - Utilización de E-Dixgal ou da Aula Virtual para as explicacións da materia. -Importancia de tarefas relacionadas coas novas tecnoloxías: vídeos, podcast...

3. ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN AO PLAN DE CONVIVENCIA

Todo tipo de actuación na aula e fóra dela contribúe de firme a unha convivencia segura e axeitada no marco do centro. Un elo importante desa cadea constitúeno as nosas actividades complementarias e extraescolares, especialmente as viaxes culturais de tipo interdisciplinar, que fomentan a convivencia e a realización conxunta de actividades entre alumnos e alumnas diversos.

4. Composición do Departamento de lingua galega e literatura

Profesorado que compón o departamento, guncións e materias impartidas:

- Román Cerqueiro Landín (Xefe do Dpto. de Lingua galega e Literatura): Lingua Galega 2º ESO A e B e 4º ESO A e B. Lingua Portuguesa 3º e 4º ESO. Membro do EDLG e do Equipo da Biblioteca.
- Beatriz Quintela Rúa (Dpto. Lingua galega e Literatura): Lingua Galega 3º ESO A e B. Lingua Portuguesa 1º e 2º ESO. Dirección. Membro do EDLG e do Equipo da Biblioteca.
- Mónica Mato Bustelo (Xefa do Departamento de Francés): Lingua Galega 1º ESO B. Coordinadora do EDLG. Membro do Equipo da Biblioteca.
- Rosario Blanco Gómez (Xefa do Departamento de Xeografía e Historia): Lingua Galega 1º ESO A. Membro do Equipo da Biblioteca.